LIBER EX POLYBII HISTO RIIS EXCERPTVS DE MILITIA ROMANORVM, ET CASTRORVM METATIONE INVENTV RARISSIMVS

A, IANO LASCARE IN LATINAM LINGVAM TRANSLATVS. IPSO ETIAM GRAECO LIBRO VT OMNIA CONFERRI POSSINT, ADIVNCTO.

EX POLYBII HISTORIIS DE MILITIA ROMANORVM, ATQVE IN PRIMIS DE CASTRORVM METATIONE.

POſteaquam declarauere conſules, tribunos militum conſtituunt, quatuordecim quidem ex iis, quibus quinq; annua ſtipendia facta ſint, decem autem alios præter hos, ex iis qui decem reliqua fecerint. Equites ſanè qui decem, Pedites vero ex iis qui ſextum & quadrageſimum ætatis attigerunt annum, quos in neceſſitate reip. duntaxat ſtipendia facere eſt opus. illis exceptis, quorum cenſus quadringentas dragmas non excedit. hos enim omittunt, omnes ad vſum nauticum reſeruãtes, quod ſi aliquando neceſſitas vrgeat, tenentur pedites viginti annua ſtipendia facere. vrbanum autem magiſtratum inire licet nemini, priuſquam decem annua ſtipendia perfecerit. Cum vero militum delectum habituri ſunt conſulari præditi magiſtratu, prædicunt publice diem quo adeſſe oportebit Romanos omnes per ætatem ad arma idoneos. atq; id ſingulis annis faciunt. vbi vero aduenit præſtitutus dies, omnibus qui militiæ habiles ſunt in vrbé coeuntibus atq; in capitolium aggregatis, diuidunt ſe ipſi iuniores tribuni, ſicut populus imperatoreſue inſtituerint, in quatuor parteis, quoniam in quatuor ipſi legiones vniuerſam primamq; partitionem copiarum diſtribuunt. atq; ii qui primi quatuor electi ſunt primæ legioni aſſignãtur, tres qui deinceps ſecundæ legioni tribuuntur, quatuor ſubſequentes tertiæ, tres vltimi in quartam tranſferuntur. Ex prouectioribus vero duos ſanè primos primæ tribuunt

legioni, treis ſecundos ſecundæ, duos ſubſequentes tertiæ, treis vltimos quartæ ex prouectioribus inq̄. Cum in hunc modum tribuni ordinati conſtitutiq; fuerint, vt omnes legiones ęquales principes habe-ant, poſt hæc ſeorſum cuiuſq; legionis tribuni ſeden tes tribus ſigillatim in legiones ſortiunť, aduocantq; quam ſors aſſidue prætulit. atq; ex ea eligunt qua-tuor adoleſcentes ætate, & corporis habitu quam ſi-millimos, productiſq; iis optionem faciūt primi pri mæ legionis tribuni, ſecundi ſecundæ, tertii tertię, poſtremi quartæ. Rurſus quatuor aliis productis, pri mi optionem faciunt ſecundæ legionis tribuni, & ſic deinceps, ultimi autem primæ. poſt hos aliis qua tuor productis primi accipiunt tertiæ legionis tribu ni, poſtremi ſecundæ. ſemperq; in hunc modum ad portionem, atq; ambitu quodam facta electione, ac cidit vt pares in legiones ſingulas viri diſtribuan-tur. Cum vero elegerint præſentem multitudinem. hoc autem eſt, vt faciant ſingulas legiones modo quaternum milium & ducentorum peditum, modo quinq; milium, ſi quando maius aliquod videatur periculum imminere. Iis ita diſtributis, equites an-tiquitus ſanè poſteriores peditibus legionariis ſole-bant recenſere. nunc vero priores, cenſúſq; eorum habita ratione ditiores à cenſore deliguntur, deſcri-buntq; trecentos in ſingulas legiones. Delectu perfe-cto prędictum in modum congregant ex iis tribu-ni ſuos quiſq; per ſingulas legiones, vnumq; eligē tes maxime idoneum, ſacramento adigunt profite-ri obtemperaturum ſe ducibus proculdubio, atq; eo-rum mandata pro viribus exequuturum. tum reli-qui iurant ſingulatim procedentes, idipſum ſignifi-cantes, omnia videlicet facturos ſeſe, quemadmo-dum primus ille. Per idem tempus conſulari prædi-ti poteſtate edicunt præfectis ſociarum ciuitatum in italia, è quibus auxilia putāt accerſenda, numerum

indicantes, diemque, & locum in quem conuenire oporteat qui delecti fuerint. At ciuitates delectu ha bito ſimili antedicto mittunt ſacramento adactos conſtituto præfecto & mercedis exhibitore. Romæ autem tribuni vbi milites iurare adegerint, denunciato die ſingulis legionibus ac loco, ad quē adeſſe oporteat inermes, tum quidem eos dimiſere. congregatis autem in præſtitutum diem deligunt ex iis minimos ætate fortunæq; perquātenuis in pilanos, iis adultiores in eos, quos haſtatos vocant, ætate ac robore preſtantes in principes, natu maximos in tria rios. Tot enim ac tales ſunt apud Romanos differentiæ tam appellationum, q̃ ætatum immo etiam armaturarū in vnaquaq; legione, diuiduntq; eos ta lem in modum, vt ſint prouecti ætate, iidem triarii numero ſexcenti. principes mille ducenti. iis pares haſtati. reliqui ætate minimi velites pilaniue. quod ſi maiore numero conſtat legio, pro portione diuiſionem faciunt, triariis exceptis. quorum idem ſem per eſt numerus. Iubentur natu minimi gladium ge ſtare, pila, parmamq;. Parma tum firmitatem habet ob ſtructuram, tum magnitudinem, quę tutando ſit corpori ſatis, nam rotunda cum ſit, tripedalem habet diametron. adornatur pręterea miles & ſimplici caſſide, cui lupi pellem imponunt, aut eiuſmodi aliquid, quod integumentum pariter inſigneq; ſit, vt in pręlio ſuos quiq; principes ſtrenue aut ignaui ter ſe gerentes latere non poſſint. Pili telum lignum habet longitudine plerunq; bicubitali, craſſitudine digitali, ſpiculum vnius ſpithamæ palmi inquam maioris, eo vſq; attenuatum & acutum, vt mox pri mum poſt iactum neceſſario flectatur, ſitq; inhabile ad remittendum, alioqui commune fieret telum. Eos qui deinceps hos ætate excedunt, haſtatiq; appellantur, armaturam ferre iubent. eſt autem Romana armatura primum ſanè clypeus, cuius latitudo

curuæ ſuperficiei pedum duorum ſemis, longitudo pedun. quatuor, maiori additi amplius quatuor digiti, duplici tabulato glutino taurino lintheolo infuſo compactus, eius exterior ſuperficies uituli corio integitur, hinuliue, aut eiuſmodi animalis. habet circumferentia ferreum munimen á ſummis imiſq; partibus, quo enſium ictus vehementiores tuto excipit, terræq; adnitendo non corroditur. impactus eſt eiuſmodi clypeo etiam ferreus vmbo, qui ingentes ſuſtinet ictus ac lapidum impetum ſariſſarumue, teliq; quantumlibet violenti. Vna cum clypeo enſis pendet ad dextrū femur, hiſpanięſem vocant, anceps eſt, mucrone eximio, defertur violenter, eo ꝙ obeliſcus eius firmus ſtabiliſq; exiſtit. ad hęc veruta duo, galeaq; ænea & crurum tegmen ocrea, Veruta hæc partim craſſiora ſunt, partim tenuiora, ex firmioribus, quę teretia ſunt trientalem habent diametron, quæ quadrata, trientale latus. tenuiora haſtilibus modicis aſſimilantur, quæ gerunt cum cęteris quæ prædicta ſunt, horum omnium longitudo ligni tria cubita non facile excedit. impactum eſt ſingulis telum ferreum vtrinq; hamatum, eadē qua lignum longitudine, cuius nexum ſtructuramq; tam firmiter muniunt ad medium vſq; lignum inſerentes, crebriſq; fibulis clauiſq; trasfigentes, vt non prius nexus vtendo relaxetur, quam ferrum frangatur, licet ſit craſſitudinis in imo vbi adhæret ligno digiti vnius ac ſemis, eo vſq; ac tantum adhibent diligentiæ in nectendo. prętcr hęc omnia, adornantur corolla plumea penniſq; tribus puniceis aut nigris erectis longitudinis fermé cubitalis, quæ cum in ſummo vertice cæteris armis addiderint, vir quidem apparet duplo maior quam ſit. eius vero aſpectus pulcher, hoſtibuſq; terribilis. atq; pleriq; accepto ære vnius ſpitamæ quoquo verſus, quod adhibent pectori, vocantq; corditium, perfectam habent armaturam, Qui

vero cenſum excedunt dragmarum decem millium, pro cordituo cum cęteris armis hamis concertos, induunt thoracas. Idem armandi modus eſt etiam circa principes triarioſq; præterquam quod pro verutis triarii haſtas gerunt. Ex ſingulis prædictis generibus præterq̃ e' natu minimis, eligunt ordinum ductores, optimoſ quoſq; decem, pręter quos, aliorum decem electionem faciunt, atq; hos quidem omnes principes ordinum appellauerunt, quorum qui primus electus eſt, fit etiam conſilii particeps, hi rurſus totidem eligunt tergiductores, quibus peractis cum principibus ordinum diuidunt ætates ſingulas in parteis decem, exceptis pilanis, præbentq; ſingulis partibus ex iis, qui iam electi ſunt, duos duces duoſq; tergiductores. Velites autem qui ſuperſunt æqualiter in omneis parteis diſtribuere, parteiſq; appellauere ordinem, & manipulum, & ſignum, duces vero centuriones, & principes ſeu ductores ordinum. Ii in ſingulos manipulos ex iis qui reliqui ſunt, elegerunt ipſi duos vigore corporis animiq; imprimis præſtantes, qui ſigniferi futuri ſint. duos autem in ſingulos ordines faciunt duces, probe quidem. Cum enim incertum ſit, quid quiſq; dux facere aut pati poſſit, nec res bellica admittat excuſationem, nunq̃ manipulum eſſe volunt ſine duce prę ſideue. Si igitur vterq; adſit, qui primus electus eſt, præeſt dexteræ parti ordinis, qui ſecundus viris prę eſt, qui ad ſiniſtram ſigni partem ſunt. Si non adſit vterq;, qui prę ſens eſt, præeſt omnibus. Volunt autẽ duces eſſe non tam audaces ac periculorum contemptores, quam ducendi peritos, firmoſq;, conſilioq; pollentes, neq; re integra in pugnam ruere aut incipere prælium, ſed ſi ſuperentur præmanturq;, manere ac mori locum non deſerentes. Equites etiam in decem alas ſimiliter diuiſerunt, atq; ex ſingulis treis eligunt duces. Ii vero ipſi treis aſſumunt ter-

giductores, quique primus electus eſt, præeſt alæ; duo vero decurionum obtinent ordinem, vocanturq; omnes decuriones. abſente primo, ſecundus primi obtinet locum. Armatus equitum nunc ſane perquam ſimilis græcorum armatui eſt. antiquitus thoraces non habebant, ſed in ſubligaculis periclitabantur. Vnde ad deſcendendum ex equis, celeriterq; inſiliendum habiles erant aptiq;, ſed in prelio minus tuto verſabantur, quod inermes periclitarentur. Haſtæ duplicem in modum irritę iis erant. quia enim graciles eas faciebant vibratileſq;, neq; propoſitum finem collimare poterant, & antequam cuſpidem alicubi firmaſſent, quod aſſidue quaterentur equorum motu, maxima ex parte frangebantur, ad hæc, quod ſine ima cuſpide fiebant, ad vnū ſolumq; anterioris cuſpidis ictum erant vtiles, ſiquidem fractæ nullum amplius vſum præſtare poterant. Clypeos habebant ex bubulo corio, placentis vmbilicatis perſimiles, ſacrificiis adhiberi ſolitis, quibus neq; in congreſſu apprime vti poterant, quod firmitate carerent, imbreq; madefacti tumeſcebant, efficiebanturq; & antea & nunc omnino inutiles, Idcirco cū non approbaretur eiuſmodi vſus, celeriter mutauerunt, acceperuntq; græcam armorum ſtructuram, in qua haſtarum prima illico plagam certiorem pariter nec ſine effectu fieri contingit, haſta nō tremula ob ſtructuram ſed firma exiſtente. ſimiliter trāſumptione poſterioris cuſpidis vſum firmum violentumq;. Eadem ratio eſt etiam clypeorum, nanq; incongreſſu tam defendendo, quam inuadēdo ſtantes tentiq; vtiles habentur. quæ cum conſpexiſſent celeriter imitati ſunt, apti enim ſunt, ſi qui etiam alii accipere mores & imitari quod melius ſit, romani. Talem diuiſionem cum fecerint tribuni, dederintq; eiuſmodi mandata ad arma pertinentia, tum ſane viros in ꝓpria dimiſere. cum vero dies aduenerit, quo ſe omnes

conuenturos

conuenturos iurauerunt in locum a' coss. deputatum. deſignat autem ferè ſemper vterq; ſeparatim ſuis legionibus locum. nam vtriq; ſeorſum plerũq; datur locus, ſociorum vnus, romanis legionibus duo. Conueniunt autem iurati omnes nemine ſubterfugiente, quoniam nulla excuſatio admittitꝰ, præter auſpiciũ, valetudinẽq;. Aſt vbi ſocii vna cum romanis congregati ſunt, curã diſtributionis eoꝝ, tractationisq; habent cõſtituti a' ſociis principes, præfecti appellati, numero duodecim. qui primum ex omnibus, qui acceſſerint, auxiliaribus, aptiſſimos eligunt equites, peditesque, operam ſuam ad miniſtrandum conſulibus recte exhibituros. hos vocant extraordinarios. multitudo vniuerſa auxiliorum exiſtit, peditum equalis plerunque romanis legionibus, equites duplo plures ſunt romanis. ex iis accipiunt equitum in extraordinarios tertiam fermè partem, peditum quintam. cæteros diuiſerunt in duas partes, vocantque alterum dextrum, alterum ſiniſtrũ cornu. His omnibus pręparatis, accipientes tribuni romanos pariter ſocioſq;, caſtrametantur, vna exiſtente apud eos ſimplici ſpeculatione in locandis caſtris, qua omni loco temporeq; vtuntur. Ob hoc etiam mihi videtur conuenire tempori, vt tentemus quo ad fieri poſſit, ſermone audientes in cogitationẽ inducere diſpoſitionis copiarum, in itineribus, caſtrametationibus, inſtructionibuſq;. Quis enim tam parum congruit honeſtis, ſtudioſiſque operibus? qui nolit paulo diligentius mentem adhibere eiuſmodi actionibus? quas cum ſemel audierit, peritus erit rei vnius, quę ſit digna memoratu & cognitu. Eſt autem genus caſtrametationis eorum huiuſmodi. Loci, qui ſemper maxime idoneus videatur ad caſtrametandum, eius inq; loci aptiſſimam partem ad proſpiciendum, præcipiendumque, imperatoris tentorium occupat. poſitoque ſigno, vbi illud fixuri ſunt, metiuntur circa ſignum ſpacium quadratum ſic, ut omnia latera di-

ſtent a' ſigno pedes centum. planum eius ſit quatuor actuum. Ad huius figurę ſemper vnum aſpectum, vnumq; latus, quod viſum fuerit aptiſſimum aquationibus, pabulationibuſq;, locantur romanę legiones hunc in modum. Cum ſex tribuni ſint in vnaquaque legione, vt dudum expoſuimus, duęq; romanæ legiones vtrunque conſulem ſequantur, perſpicuum eſt duodecim tribunos neceſſario militare ſub vtroq; conſule. Ponunt autem horum tentoria ad vnam rectam lineam omnia, quæ ſit equidiſtans lateri quadrati præoptato, diſtetq; ab eo pedes quinquaginta, equis pariter iumentiſque ac reliquis tribunorum ſarcinis locandis idoneus locus. Tentoria auerſa figuntur a' prædicti quadrati latere ſpectantia exteriorem aſpectum, qui omnino ducendus vocandusq; ſemper a' nobis eſt, toti figuræ oppoſitus. Diſtant inter ſe tribunorum tentoria æquali ſpacio, atq; eo vſq; extenduntur, vt totam Romanarum legionum tendentium latitudinem aſſidue occupent. dimenſo rurſus ſpacio centum pedum in anteriorem partem ab omnibus tentoriis, poſtea a' præfiniente hanc latitudinem recta linea, quæ ſit equidiſtans tribunorum tentoriis, ab hac inquam facere incipiunt legionum tabernacula, ſtruentes hunc in modum. Cum ſecuerint bifariam dictam rectam lineam ab eo puncto rectis ad lineam angulis, equites vtriuſq; legionis oppoſitos inter ſe locant pedes quinquaginta inter ſe diſtantes, ſectione in medio interualli habita. Eſt autem equitum peditumq; locatio tentoriorum ſimilis, redditur enim tota ſpecies tam ſigni quam turmæ quadrata. hæc autem reſpicit viarum interualla, habetq; præfinitam longitudinem viæ adhærentem. eſt enim centum pedum. plerunq; etiam altitudinem parem facere ſtudent, præter quam ſociorum. quod ſi maioribus vtantur exercitibus, tam longitudini quam altitudini addunt ad portionem. Cú

autem accidat vt reſpondeant equitum tabernacula mediis tribunorum tẽtoriis,efficitur quaſi ſtriga quę‑dam tranſuerſa ad ſupradictam rectã lineam & locum ante tribunos vacuum. nam re uera ſtrigis perſimi‑lis fit tractus vniuerſi ſpecies. quippe cum ex vtraque parte hinc manipuli,indeq; ſint turmæ productim in‑terpoſitæ, pręterquam quod poſt prædictos equites vtriuſq; legionis, triarios ad ſingulas turmas ſingu la ſigna forma perquam ſimili collocant, figuriſq; ſeſe inuicem contingentibus, ſed reſpicientibus in al teram partem auerſis ab equitum aſpectu dimidiata altitudine ad longitudinem ſigni cuiuſq;,eo ꝙ multi‑tudine etiam dimidio pauciores plerumq; ſunt ii cę‑teris partibus. quamobrem cum inequalis exiſtat ſe penumero virorum multitudo, contingit vt ſemper adequentur ſecundum longitudinem partes omnes ob altitudinis differentiam. rurſus quinquaginta pe dum interuallo ab iis vtriſque diſtantes oppoſitos triariis locant principes. verſis autem iis quoq; in prædicta interualla duę hæ perficiuntur ſtrigæ, initia quidem ab eadem recta linea capientes, adituſq;, ſi‑cut equites, ab diſtantia videlicet centipede, quæ an te tribunos eſt. deſinentes autem in latus caſtrorum tribunis oppoſitum, quod ab initio propoſuimus op poſitum eſſe toti caſtrorum formæ. poſt principes ſi militer auerſos contingentibus ſe figuris locant ha‑ſtatos. cumq; decem ſigna habeant ex prima diui‑ſione ſtrigæ omnes, contingit eas omnes etiam lon gitudine pares fieri, earumque ſectiones, poſtremas inquam parteis ad latus valli oppoſitum adequari. ad quod etiam vltima vertentes ſigna caſtrametan tur. Ab haſtatis rurſus quinquaginta relinquentes pe dum ſpacium, ſociorum equites iis oppoſitos locãt, ſumentes initium ab eadem recta linea, deſinenteſq; in idem latus. Eſt autem ſociorum multitudo pedi‑tum, vt ante dixi, par legionibus romanis, extraor‑

dinariis dumtaxat inferior, equitum duplo maior, ablata horum quoq; in extraordinarios tertia parte, ob id horum etiam altitudinem augentes propor-tione, in caſtrametationum figura, conantur longitudinem quoq; romanis legionibus adequare. Confectis aūt omnibus quinq; viis, auerſa rurſum ab eqtibus ponunt ſocialium peditum ſigna, augentes altitudinem ad portionem, vallum reſpiciētia tranſuerſumq; vtrunq; latus. per ſingula ſigna, prima quę ſunt ab vtraq; parte tabernacula principes ordinum capiunt, ſimulq; prędictum in modum intercalantes per ſingulas parteis ſextam turmam a quinta pedes quinquaginta ſubmouent. itidem & peditum ordines, adeo vt fiat hic quoq; alius per medias legiones tranſitus tranſuerſus vtiq; ad ſtrigas, ſed equidiſtans tribunorum tentoriis via, quam vocant quintanam, eo q̄ poſt quinq; ordines traducitur. Locus qui tribunorum tentoriis a parte poſteriori ſubiacet, atq; vtriq; parti imperatoris tabernaculo adiacet, partim foro, partim quęſtori eiuſq; cōmeatibus deputatur. ab vltimo vtriuſq; partis tribunorum tentorio a parte poſteriori quaſi inflexum tenentes ordinem verſus tentoria extraordinariorum equitum electi & quidam voluntarii in gratiam conſulum militantes, verſus tranſuerſa valli latera locantur, ſpectantes quidam ad quæſtorios commeatus, quidam parte altera forum verſus. Plerunq; autem contigit, vt ii non ſolum contubernia habeant propinqua conſulibus, verum etiam vt incedente exercitu atq; in cæteris vſibus circa conſulem quęſtoremq; diuerſentur, eiſq; operam curamque impendant. Apponuntur iis vallum ſpectantes qui eundem præbent vſum pedites, quem prædicti equites. deinceps vero peruium relinquitur ſpacium latitudinis centum pedum, ęquidiſtans tribunorum tentoriis vltra forum, prætorium, quæſtoriumque productum per omneis antedictas

valli parteis, ad cuius latus ſuperius ſociorum equi-
tes extraordinarii caſtrametantur ſpectantes forum,
prætorium, quæſtorium. Ad media horum equitum
contubernia, & ad ipſum prætorii locum tranſitus
relinquitur quinquaginta pedum ducens ad poſte-
rius caſtrorum latus, ordine ad rectos angulos po-
ſitus prędictæ plateæ. His equitibus ruſus auerſi po-
nuntur auxiliares extraordinarii pedites vallum ſpe-
ctantes, poſteriuſque totius caſtrametationis latus.
Vacuus autem locus, qui ex vtraq; horum parte ſu-
pereſt, verſus tranſuerſa latera datur externis, iiſq; qui
pro tempore ſocii aduenerint. His ſic ſe habentibus
tota quidem caſtrorũ forma efficitur quadrata ęquis
lateribus. Particulares autem figuræ tam ſectionis
ſtrigarum, quam reliquæ diſpoſitionis, vrbi ſimilli-
mam ſpeciem præ ſe ferunt. Vallum a tentoriis per
omnia latera ducentos ſubmouent pedes, quod va-
cuum multas ipſis commoditates præbet. eſt enim
rebus in caſtra importandis exportandiſque valde
opportunum. quando ſinguli, vt quæque ſtrigarum
proxima eſt, in hoc vacuum egrediuntur, neque in
vnum concurſantes ſubuertunt calcantque ſe inui-
cem, quęq; habent, aut abigunt pecora, prædaſq; ex
hoſtibus huc deducentes tuto per noctem ſeruant.
& quod præcipuum eſt, ſi noctu hoſtis aggrediatur,
neq; ignis neque telum peruenit ad ipſos, præter ad-
modum rara, atque ea innocua fermè propter ma-
gnitudinem diſtantiæ tentoriis præſertim circumie-
ctis. data igitur multitudine peditum equitumque
vtrunque in modum, ſiue quatuor ſeu quinque mi-
lium ſingulas legiones faciant, ſimiliter & ſignorum
altitudine longitudineq; ac multitudine conceſſa, &
ad hæc diſtantiis itinerũ platearũq;, necnõ oibus aliis
cõceſſis, facile eſt volẽtibus cõſiderare quã ſit locus ca-
pax, caſtraq; quã ampla. Quod ſi aliquãdo abundet ſo-
ciorum multitudo, ſiue hi ab initio caſtra ſequuti ſint,

ſiue poſtea per occaſionem acceſſerint, iis quidem qui per occaſionem acceſſerint, ea etiam quæ circa prætorium ſunt replent ſpacia, forumque & quæſtorium contrahunt in vnum cogente temporis neceſſitate. iis vero qui vnà cum exercitu à principio exiuere, ſi ſit abundans multitudo, addunt ſtrigam vnam ab vtraq; parte romanarum legionum verſus tranſuerſa latera. Omnibus autem quatuor legionibus conſulibuſq; ambobus in vna caſtra coeuntibus congregatiſque nihil aliud cogitare oportet, quam duos exercitus pro ut dudum expoſuimus, pariter caſtrametatos auerſos inuicem iunctos eſſe, contingentes ſemet ad contubernia extraordinariorum vtriuſq; exercitus. quando ſanè contingit vt figura fiat oblonga, locus duplo priore maior, circunferentia ſeſquialtera. Cum igitur ita eueniat, vt conſules vna caſtrametentur, ſic ſemper vtuntur caſtrametationibus. cum vero ſeorſum, reliqua ſanè ſimiliter. forum autem, prætorium, quæſtoriumq; in medio ſtatuunt vtriuſque exercitus. Aſt vbi caſtrametati ſunt, conuenientes tribuni, ab omnibus, qui in caſtris ſunt liberis pariter ſeruiſq;, ſingulatim iuſiurandum exigunt. Iurant autem illi ſe nihil è caſtris furto ablaturos, immo ſi quis etiam inuenerit quippiam, id allaturum ad tribunos. deinceps ordinant ſigna, atq; ex vtraque legione principum haſtatorumq; duo ad loci curam deputant, qui ante tribunos eſt. in hac enim platea maxima pars romanorum quotidie verſatur. idcirco ſtudium adhibent, vt ea aſpergatur, vertaturque diligenter. Ex reliquis duodeuiginti tria quiſq; tribunorum ſortiuntur. nam tot ſunt haſtatorum principumq; in ſingulis legionibus ſigna ſecundum antedictam diuiſionem. Tribuni autem ſex tria ſigna viciſſim ſingulatimq; miniſtrant, tribuno miniſterium huiuſcemodi caſtris loco aſſignato, tentorium erigunt ii,

locumq; circa tentorium pauimentant,& ſi quid cir- cum ſepire oporteat ad vaſorum cuſtodiam, id ipſis curæ eſt. Dant etiam excubias duas. excubia quat- tuor viris conſtat, quorum pars ante tentorium,pars poſt tentorium iuxta equos excubant. Cum igitur tria quiſque ſigna tribunus habeat, atq; in iis ſin- gulis viri ſint amplius centum, exceptis triariis ve- litibuſq;, qui huiuſmodi miniſterium haudquaquã exhibent, opus quidem leue fit, eo ꝙ quarto quoq; die ad ſingula ſigna miniſterium peruenit. tribu- nis autem ex præfatis miniſteriis vſus pariter ne- ceſſarius, honorq;, atque obedientia exhibetur. Tria- riorum ſigna tribunorum miniſteriis eximuntur. ſed turmis equitum ſingulis diebus miniſteria præbent. vt quiq; proximi ſunt poſt turmas locati. qui cu- ſtodiunt etiam alia, ſed præſertim equos ne aut im- plicati vinculis ledantur, futuri inutiles ad opus, aut ſoluti atq; inuicem irruentes turbas tumultuſq; ex- citent in caſtris. Cęterum Vnum ex omnibus ſignũ excubat quotidie per uices ante imperatorem. quod ſecuritatem pariter imperatori prębet aduerſus inſi- dias, ornatq; ſpeciem magiſtratus. foſſæ ac valli duo latera ſociis curæ ſunt, quibus pꝛoximum vtrunque eorum cornu locatum eſt. Romanis vtriq; legioni vnum. Cumque ſingula latera per ſigna diuiſa diſtri- butaque ſint, particularis ſane cura ordinum ductoribus incumbit præſentibus adſtantibuſque. Vt au- tem vniuerſum latus bene ſe habeat, duobus tri- bunis ſimiliter. reliquam etiam legionis curam hi ſunt qui gerunt, bini enim inter ſe diuiſi bimeſtre ſpacium ſemeſtris temporis viciſſim imperat, vni- uerſoque, quibus ſors obtigit, ſubdiali vſui præ- ſunt. Idem modus principatus eſt etiam præfecto- rum inter ſocios. equites ordinumque ductores om- nes oriente luce accedunt ad tribunorum tento- ria. tribuni ad conſulem. ille quod inſtat, agen-

dum tribunis edicit. tribuni equitibus ordinumque ductoribus. ii multitudini promunt tempore opportuno. Nocturni ſigni traditionem tutam præſtant hunc in modum. ex ſingulis generibus equitum peditumq́, decimi ſigni quod vltimum caſtrametatur ad extremitatem ſtrigarum, ex iis vir vnus eligitur, qui excubiarum miniſteriis non tenetur, verum accedit ſingulis diebus occidente ſole ad tentorium tribuni, & accepta teſſera (ea eſt tabella inſcripta) recedit, cumq́ receſſerit ad ſignum ſuum, tradit tabellam ſignumque adhibitis teſtibus proximi ſigni principi, ille ſimiliter proximi, idemq́ faciũt omnes deinceps, donec ad prima, ac propè tribunos locata ſigna peruenerit. Hos autem oportet tabellam nondum obortis tenebris referre ad tribunos, & ſi relatæ ſunt omnes, quæ datæ ſunt, cognoſcunt ſignum datum eſſe omnibus, perque omneis ad ſeſe perueniſſe. at ſi quid defuerit, confeſtim inquirit tribunus quidnam commiſſum ſit, præcipitq́ ex inſcriptione quanam ex parte tabella venerit, atque vbi repertum fuerit impedimentum, conueniens infertur mulcta. Vigilias diſponunt hunc in modum, Imperatorem eiuſq; tẽtorium accubans cuſtodit ſignum. tribunorum tentoria & equitum turmas deputati vt modo dictum eſt ex ſingulis ſignis. Itidem per ſingulos ordines omnes ex ſe ipſi cuſtodias diſponũt, cæteras imperator. fiuntq; plerunque tres excubiæ. apud quęſtorem vna, binæ apud legatos, conſiliariosq;. exteriorem caſtrorum aſpectum velites complent, totum interdiu vallum circunſidentes, etenim hoc illis iniungitur miniſterium. portas ſingulæ ex iis decades accubantes ſeruant. eos qui ſunt vigiliis deputati ex ſingulis cuſtodiis qui primam vigiliam acturi ſunt, vnus ex ſignis ſingulis tergiductor veſpere ducit ad tribunum, is dat ſingulis taleolas per ſingulas vigilias, breueis admodum, habentes

characterem

characterem illi cum acceperint ad aſſignata rece-dunt loca. Fides circuitionis equitibus committitur. oportet enim primum alæ ductorem per ſingulas le-giones præcipere vni ex ſuis tergiductoribus ſum-mo mane pręceptum huiuſmodi, vt is edicat ante prandium quattuor adoleſcentibus alæ ſuæ ad eos pertinere circuitionem noctis proximę acceſſurę. poſt hęc oportet idem præcipiat ſequentis alæ ductori ante noctem, quod illi incumbit cura circuitionis in ſequentem diem. is cum audiuerit, oportebit vt ſimilia faciat his, quæ prædiximus in ſequentē diem. atq; hunc in modum & cæteri deinceps. qui vero præoptati ſunt per tergiductores ex prima ala quat-tuor, vbi ſortiti fuerint vigilias, conferunt ſe ad tri-bunum, accipiuntq; in ſcriptis quotam, quotq; vigi-lias circuire oporteat. poſtea vero accubant ii quat-tuor iuxta primum ſignum triariorum, cuius prin-ceps curam gerit, vt competens vigiliis ſignum tu-ba detur. cum vero tempus acceſſerit, primam vi-ſit vigiliam qui eam viſendam ſortitus eſt. circuit autem prædicta loca non ſolum circa vallum, adi-tuſque, ſed omnia per ſigna ſingula turmaſque, & ſi inuenerit vigiles primæ vigilantes, accipit ab iis ta-leolam. ſin autem offenderit quempiam dormien-tem, aut locum deſeruiſſe, atteſtatus proximos abit. Idem fit etiam ab iis qui deinceps vigilias circum eunt. Dandi autem ſignum buccina (ſicuti paulo an-te dixi) per ſingulas vigilias, quod circuitoribus conueniat cum vigilibus, ductoribus ordinum primi ſigni triariorum vtriuſq; legionis quotidie cura in-cumbit. circuitorum ſinguli ſub ipſam lucem refe-runt teſſeras ad tribunum. & ſi omnes redditæ fue-rint, ſine delicto abeunt. at ſi quis pauciores attu-lerit, quam ſit cuſtodiarum multitudo, inquirunt ex charactere quæ nam cuſtodia defecerit. qua re co-gnita vocatur ordinum ductor. is autem ducit eos

quibus eſt commiſſa vigilia. ii diſceptant cum cir-cuitore, & ſi cuſtodum fuerit delictum, confeſtim profert id circuitor, adhibitis teſtibus qui proximi ſint. tenetur enim hoc facere. ac ſi nihil huiuſmodi factum ſit, crimen recidit in circuitorem, ſtatimq́ aduocato concilio coram tribuno dicit cauſam, & ſi condemnetur, fuſte ceditur. id ſupplicium huiuſ-modi eſt. Accepto fuſte tribunus vix tantum attigit damnatum. quod vbi factum eſt, omnes qui in ca-ſtris ſunt cedentes fuſtibus lapidibuſque, pleroſq́ in ipſis caſtris conficiunt. at ſi qui euaſerint, nec ſic qui-dem ſeruari poſſint. etenim quonam pacto? quibus neque in patriam redire licet, neq́ aliquis ex neceſ-ſariis domi eum recipere auderet? ob hoc funditus pereunt, qui in talem inciderint calamitatem. eidem penæ obnoxius eſt tam tergiductor, quam alæ præ-fectus, niſi pręceperint, ille circuitoribus, hic alæ præ-fecto. quæ proxima ſit, in tempore opportuno. qua-propter cum eo vſque vehemens atq́ inexorabilis pena ſit, haudquaq̃ apud eos vigiliæ aberrant. Opor-tet autem vt milites parcant tribunis, tribuni ad cõ-ſules referant. attamen poteſtatem habet tribunus mulctandi, pignoris capiendi. cedendiq́. Præfecti quoq́ in ſocios idem ius habent. fuſte ceditur etiã qui furto ſuſtulerit quippiam è caſtris. necnõ qui fal-ſum teſtimonium dederit. & ſi quis flore ętatis ab-utens deprehendatur. ad hæc qui ter ob idem cri-men mulctatus ſit. in hæc tanq̃ crimina animaduer-tunt. probro autem ducunt, ignauiæ adſcribentes mi-liti delicta huiuſmodi, ſi qui ſtrenue ſe geſſiſſe fal-ſò retulerint ad tribunos, honoris cauſa adipiſcendi, itidem ſi qui in præſidio diſpoſiti perculſi metu da-tum ipſis locum deſeruerint. ſimiliter ſi quis telum aliquod ob metum abiecerit in ipſo conflictu. pro-inde nonnulli in præſidiis manifeſte perituri multi-plici manu circunuenti, locum ſemel datum deſe-

rere nolunt penam metuentes delicto competentē. Alii in ipſo periculo excuſſo clypeo, aut enſe, aut alio quopiam eiuſmodi telo temere irruunt in hoſtes, aut in poteſtate habituros ſe ſperantes quę perdiderint, aut aliquid perpeſſos manifeſtum opprobrium deuitaturos, conuiciaque ſuorum. quod ſi aliquando hæc eadem circa plures fieri contigerit, & ſigna aliqua cunctim perſuaſione ducta locum deſeruerint, omnes fuſte cedere aut interficere nō approbant. ſed rei ſolutionem inueniunt vtilem pariter terribilemque. quippe conuocato exercitu tribunus productos in medium deſertores accuſat, inuehiturq; acerbe. denique quinque aut octo, interdum etiam viginti, atq; in totum ratione habita multitudinis, vt decima ad ſummum exiſtat pars delinquentium, hos ex omnibus illis qui timide ſe geſſerint, forte eximit, & fuſte cedit, vt ſupradictum eſt, nulla deprecatione admiſſa. reliquos ordeo eis pro tritico demenſo extra vallum munimentaq; tédere iubet. ergo periculo ac ſortis formidine æque omnibus imminente, quandoquidem caſus in incerto ſit, exemplo autem dati ordei ad omneis pertinente, id quod eſt receptum conſuetudine, facit inſuper ad terrorem, correctionemq; delictorum. quin etiam iuuentutem probe excitant ad periclitandum, cum enim vſus expoſtulet, atque eorum quippiam ſtrenue ſe geſſerint, vocat imperator ad concionem exercitus, productiq; qui aliquid pręter cæteros egiſſe viſi ſunt, primum de laudibus ſingulorum pro concione orationem habet, exponens quicquid ſtrenue geſſerint, & ſi cuius boni in eorum vita ſit conſcius quod mentione dignum videatur. poſtmodum ei qui hoſtem uulnerauerit, geſſum donat. qui equo deiecerit, ſpoliaueritq;, pediti phialam, equiti phaleras. antiquitus autem geſſum tantum. & hoc aſſequitur non qui in acie aut expugnatione op-

pidi vulnerauerit quempiam hoſtium, ſpoliauerit ve, ſed ſi in leuibus certaminibus, aliquibus ve aliis eiuſmodi temporibus, quibus nulla vrgente neceſſitate viritim ipſi quippiam ac voluntarii eiuſmodi ſeſe dedere certaminibus. iis vero qui in expugnatione vrbis primi murum aſcenderint, auream dat coronam. ſimiliter etiam eos qui propugnauerint ſeruauerintq; aliquem ciuium ſociorumue, tum imperator indicat inſigneſq; reddit muneribus, tũ vero tribuni ſeruatos decreto cogunt, niſi id ſponte faciant, ſeruatorem coronare, colitq; hunc præterea ſeruatus per omnem vitam tanquam parentem, omniaq; ei oportet vt exhibeat ſicuti genitori. His incitamentis non ſolum audientes præſenteiſq; prouocant ad concertationem, imitationemque in periculis ſubeundis, ſed etiam domi manentes. nam qui conſequuti ſunt eiuſmodi munera, pręter gloriã inter milites, & domi famam illico peruagantem, etiã poſt reditum in patriam pompas ſolennes cũ oſtentatione ac dignitate adeunt, eo quod ſolis licet circumponere ornatum iis quos ſui duces ob virtutẽ honoribus ſunt proſequuti. domi quoq; in locis celebrioribus ſpolia diſponunt indicia propriæ virtutis teſtimoniaque. cum igitur tantum adhibeant curæ ſtudiiq; circa honores ſuppliciaq; in caſtris, apprime conuenit vt euentus etiam bellicarum actionũ proſperi celebreſq; ſequantur. Obſonium pedites duos obolos accipiunt ſingulis diebus. ductores ordinũ duplum. equites drachmam. Triticum datur, peditibus attici medimni ex tribus duæ fermè partes. equitibus ordei ſeptem medimni ſingulis menſibus. tritici duo. ſociis, pediti æqua portio. equiti tritici medimnus & tertia pars. ordei quinque medimni. daturq; id ſociis muneri. romanis tam frumenti, quã veſtis, armorumque, ſi quis huiuſmodi rerum indiguerit, horum omnium quæſtor certum ordinatum

precium eorum obſoniis ſubtrahit. Caſtra mouent hunc in modum. ubi primum datum fuerit ſignum, detrahunt tentoria, componuntq́ ſarcinas. ſed neq́ deponere, neq́ erigere licet cuipiam, antequam tribunorum imperatoriſq́ tentorium erigatur, deponaturue. vbi ſecundum, imponunt onera iumentis. vbi tertium, procedere oportet primos, mouereque tota caſtra. ac primi plerunque incedunt extraordinarii. hos ſociorum dextrum ſubſequitur cornu. quos deinceps ſua iumenta ſequuntur. poſt eos it romanorum prima legio, habens pone ſua impedimenta. tũ ſecunda incedit legio, ſequentibus ipſam ſuis vehiculis, ſociorumq́ impedimentis, qui agmen cogunt. vltimum enim dum incedunt læuum ſociorum cornu tenet locum. Equites interdum ſequuntur à tergo ſuas quiq́ parteis. alias iumentorum latera obequitant, ſtipantes ea, tutumq́ præbentes inceſſum. Quod ſi qua ſit à tergo ſuſpicio, cętera quidem apud ipſos eodem ſe habent modo, ipſi vero ſociorum extraordinarii à fronte ad tergum traducuntur, alterniſq́ diebus legiones & cornua eadem præcedunt, rurſumque ſequuntur à tergo, vt aquationis frumentationiſq́ integre æqualiter, omnes participes fiant, mutantes ſemper ordinem, vt alternatim primores incedant. Vtuntur etiam alio genere inceſſus temporibus parum tutis patentibus cãpis. ducunt enim triplicem phalangem equidiſtantem, haſtatorum, principum, triariorum. præponentes antecedentium iumenta omnibus. poſt prima vero ſigna, eorum qui ſecundi incedunt. poſt ſecũda, eorum qui tertii. ad portionemque ſic alternatim ponentes iumenta & ſigna. hunc in modum ad iter inſtructi, cum aliquid grauius acciderit, modo ad ſcutum declinantes, modo ad haſtam, producunt ſigna pręter impedimenta, ad hoſtium aſpectum. breuiq́ tempore atq́ vna motione armatorũ ordo re-

cipit inſtructionis diſpoſitionem. prætereà ſi aliquando haſtatos euolutione vti oportuerit. iumentorum autem cæterorumque ea ſequentium multitudo poſt inſtructos ſeſe ſubducentes, locum obtinent in periculis competentem. cum vero incedentes appropinquauerint locandis caſtris, præcedunt tribunus, & ex principibus ordinum quicunque huic muneri aſſidue fuerint addicti. qui poſtea quàm conſpexerint totũ locum, qui optandus ſit ponendis caſtris; in hoc ipſo primum deputauerunt vbi ponendum ſit tentorium imperatoris, vt eſt ante dictum, & iuxta quẽ aſpectum latuſque quadrati imperatori aſſignato locandę ſint legiones. his præoptatis dimetiuntur circunferentiam prætorii. deinde rectam lineam, iuxta quam ponuntur tentoria tribunorum. deinceps eius equidiſtantem, à qua incipiunt locari legiones. ſimiliter & ab altera parte prętorii dimenſi ſunt loca lineis, de quibus paulo ante ſingulatim expoſuimus. his peractis breui temporis ſpacio, eo quod facilis eſt dimenſio, ſi quidem omnia ſunt determinata ac ſolita ſpacia, poſt hæc ſignum fixerunt vnum, primũque, in quo poni oportet loco tentorium imperatoris, ſecundum ad pręoptatum latus, tertium ad mediam lineam, ad quam tribuni tendunt. quartum apponunt legiones. & hæc quidem faciunt punicea. imperatoris album. ad alteram partem modo nudas haſtas ponunt. modo ſigna ex aliis coloribus. his peractis deinceps ſtrigas dimenſi ſunt, haſtaſque fixerunt ad ſingulas ſtrigas, vnde conuenienter, cum appropinquauerit exercitus incedens, conſpexeritque caſtrorum locum, confeſtim omnibus omnia fiunt nota, coniectantibus conſiderantibuſque ex prætoris ſigno. igitur vnoquoque manifeſte agnoſcenre in qua ſtriga, & qua ſtrigæ parte tendit, eo quod omnes ſemper eundem in caſtris locum tenent, fit ſimile quippiam, quale cum in vrbem notam ac propriam in-

greditur exercitus . illic enim à portis declinantes mox vnuſquiſq; procedunt, perueniuntq; ad proprias habitationes abſq; vllo errore, propterea q vniuerſi ac ſinguli cognoſcunt in qua ciuitatis parte ſit ipſorum diuerſorium. his ſimile quippiam contingit etiam in romanis caſtrametationibus. qua videntur romani ſequentes huiuſmodi facilitatem, contrariã græcis incedere viam quo ad hanc partem. etenim græci caſtrametando præcipuum ducunt caſtrorum munitiones, eaſq; ſequuntur in primis partim fodiẽdi laborem declinantes, partim exiſtimantes non eſſe ſimilia manufacta munimina, iis quę ab ipſa locorum natura facta ſunt munimenta. ob id etiam in vniuerſo caſtrorum poſitu figuras omnifariam mutare coguntur, ſequentes locorũ ſitus. vnde incertum eſſe contingit priuatum quoq; & particularem tabernaculi ſingulorum locum. Romani autem laborem fodiendi aliaq; iis competentia tolerare præoptant commoditatis gratia, atq; vt notum vnumq; ſemper habeant caſtrorum ſitum. vniuerſales itaq; partes ſpeculationis exercituum caſtrametationiſq; in primis huiuſmodi ſunt.

ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ὉΠΛΙΤΩ͂Ν ΚΑΤΑΣΤΑ΄ΣΕΩΣ.

πειδ' ἂν ἀποδείξωσι τοὺς ὑπάτους, μετὰ ταῦτα χιλιάρχους καθιστᾶσι, τέσσαρας καὶ δέκα μὲν, ἐκ τῶν πέντε ἐνιαυσίους ἐχόντων ἤδη στρατείας, δέκα δ' ἄλλους σὺν τούτοις ἐκ τῶν δέκα τῶν λοιπῶν. τοὺς μὲν ἱππεῖς δέκα, τοὺς δὲ πεζοὺς ἕξ. οὐδεῖ στρατείας τελεῖν κατ' ἀνάγκην, ἐν τοῖς τετταράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ἀπὸ γενεᾶς. πλὴν τῶν ὑπὸ τὰς τετρακοσίας δραχμὰς τετιμημένων. τούτους δὲ παριᾶσι πάντας εἰς τὴν ναυτικὴν χρείαν. ἐὰν δέ ποτε κατεπείγῃ τὰ τῆς περιστάσεως, ὀφείλουσιν οἱ πεζοὶ στρατεύειν εἴκοσι στρατείας ἐνιαυσίους. πολιτικὴν δὲ λαβεῖν ἀρχὴν, οὐκ ἔξεστιν οὐδενὶ πρότερον, ἐὰν μὴ δέκα στρατείας ἐνιαυσίους ᾖ τετελεκώς. ἐπὰν δὲ μέλλωσι ποιεῖσθαι τὴν καταγραφὴν τῶν στρατιωτῶν, οἱ τὰς ὑπάτους ἔχοντες ἀρχὰς, προλέγουσιν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ δεήσει παραγενέσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις Ῥωμαίους ἅπαντας. ποιοῦσι δὲ τοῦτο, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. τῆς δ' ἡμέρας ἐπελθούσης, καὶ τῶν στρατευσίμων παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ μετὰ ταῦτα ἀθροισθέντων εἰς τὸ καπετώλιον, διαιροῦσι σφᾶς αὐτοὺς οἱ νεώτεροι τῶν χιλιάρχων καθάπερ ἂν ὑπὸ τοῦ δήμου κατασταθῶσιν, ἢ τῶν στρατηγῶν, εἰς τέτταρα μέρη, διὰ τὸ τέτταρα παρ' αὐτοῖς στρατόπεδα τὴν ὁλοσχερῆ καὶ πρώτην διαίρεσιν τῶν δυνάμεων ποιεῖσθαι. καὶ τοὺς μὲν πρώτους κατασταθέντας τέτταρας, εἰς τὸ πρῶτον καλούμενον στρατόπεδον ἔνειμαν, τοὺς δ' ἑξῆς τρεῖς, εἰς τὸ δεύτερον. τοὺς δ' ἑπομένους τούτοις τέτταρας, εἰς τὸ τρίτον. τρεῖς δὲ τοὺς τελευταίους, εἰς τὸ τέταρτον. τῶν δὲ πρεσβυτέρων, δύο μὲν

τοὺς πρώτους, εἰς τὸ πρῶτον. τρεῖς δὲ τοὺς δευτέρους εἰς τὸ δεύτερον τιθέασι στρατόπεδον. δύο δὲ τοὺς ἑξῆς εἰς τὸ τρίτον. τρεῖς δὲ τοὺς τελευταίους εἰς τὸ τέταρτον, τῶν πρεσβυτέρων. γενομένης δὲ τῆς διαιρέσεως καὶ καταστάσεως τῶν χιλιάρχων τοιαύτης, ὥστε πάντα τὰ στρατόπεδα τοὺς ἴσους ἔχειν ἄρχοντας, μετὰ ταῦτα καθίσαντες χωρὶς ἀλλήλων κατὰ στρατόπεδον, κληροῦσι τὰς φυλὰς κατὰ μίαν, καὶ προσκαλοῦνται τὴν ἀεὶ λαχοῦσαν. ἐκ δὲ ταύτης ἐκλέγουσι τῶν νεανίσκων τέτταρας ἐπιεικῶς τοὺς παραπλησίους ταῖς ἡλικίαις καὶ ταῖς ἕξεσιν. προσαχθέντων δὲ τούτων, λαμβάνουσι πρῶτοι τὴν ἐκλογὴν οἱ τοῦ πρώτου στρατοπέδου. δεύτεροι δ' οἱ τοῦ δευτέρου. τρίτοι δ' οἱ τοῦ τρίτου. τελευταῖοι δ' οἱ τοῦ τετάρτου. πάλιν δ' ἄλλων τεττάρων προσαχθέντων, λαμβάνουσι πρῶτοι τὴν αἵρεσιν οἱ τοῦ δευτέρου στρατοπέδου καὶ ἑξῆς, οὕτως. τελευταῖοι δ' οἱ τοῦ πρώτου. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἄλλων τεττάρων προσαχθέντων, πρῶτοι λαμβάνουσιν οἱ τοῦ τρίτου στρατοπέδου. τελευταῖοι δ' οἱ τοῦ δευτέρου. καὶ ἀεὶ κατὰ λόγον οὕτως ἐκ περιόδου τῆς ἐκλογῆς γινομένης, παραπλησίους συμβαίνει λαμβάνεσθαι τοὺς ἄνδρας εἰς ἕκαστον τῶν στρατοπέδων. ὅταν δ' ἐκλέξωσι τὸ προκείμενον πλῆθος, τοῦτο δ' ἐστὶν ὅτε μὲν εἰς ἕκαστον στρατόπεδον περὶ τετρακισχίλιοι καὶ διακόσιοι, ποτὲ δὲ πεντακισχίλιοι, ἐπειδὰν μείζων τις αὐτοῖς προφαίνηται κίνδυνος. μετὰ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς τὸ μὲν παλαιὸν, ὑστέρους εἰώθεσαν δοκιμάζειν ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις διακοσίοις. νῦν δὲ προτέρους, πλουτίνδην αὐτῶν γεγενημένης ὑπὸ τοῦ τιμητοῦ τῆς ἐκλογῆς. καὶ ποιοῦσι τριακοσίους εἰς ἕκαστον στρατόπεδον. ἐπιτελεσθείσης δὲ τῆς καταγραφῆς τὸν προειρημένον τρόπον. ἀθροίσαντες τοὺς ἐπιλεγμένους οἱ προσήκοντες τῶν χιλιάρχων καθ' ἕκαστον στρατόπεδον, καὶ λαβόντες ἐκ πάντων ἕνα τὸν ἐπιτηδειότατον, ἐξορκίζουσιν, ἦ μὴν πειθαρχήσειν καὶ ποιήσειν τὸ προσ-

ταττόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κατὰ δύναμιν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὀμνύουσι καθ' ἕνα προπορευόμενοι, τοῦτ' αὐτὸ δηλοῦντες ὅτι ποιήσουσι πάντα, καθάπερ ὁ πρῶτος. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς οἱ τὰς ὑπάτους ἀρχὰς ἔχοντες, παραγγέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τοῖς ἀπὸ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῶν ἐκ τῆς ἰταλίας, ὅθεν ἂν βούλωνται συστρατεύειν τοὺς συμμάχους, διασαφοῦντες τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι τοὺς κεκριμένους. αἱ δὲ πόλεις παραπλησίαν ποιησάμεναι τῇ προειρημένῃ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν ὅρκον, ἐκπέμπουσιν, ἄρχοντα συστήσασαι, καὶ μισθοδότην. οἱ δ' ἐν τῇ ῥώμῃ χιλίαρχοι μετὰ τὸν ὁρκισμὸν, παραγγείλαντες ἡμέραν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ καὶ τόπον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι χωρὶς τῶν ὅπλων, τότε μὲν ἀφῆκαν. παραγενομένων δ' εἰς τὴν ταχθεῖσαν ἡμέραν, διαλέγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς μὲν νεωτάτους καὶ πενιχροτάτους εἰς τοὺς γροσφομάχους, τοὺς δ' ἑξῆς τούτοις, εἰς τοὺς ἀστάτους καλουμένους. τοὺς δ' ἀκμαιοτάτους ταῖς ἡλικίαις, εἰς τοὺς πρίγκιπας. τοὺς δὲ πρεσβυτάτους εἰς τοὺς τριαρίους. αὗται γάρ εἰσι καὶ τοσαῦται διαφοραὶ παρὰ ῥωμαίοις, καὶ τῶν ὀνομασιῶν, καὶ τῶν ἡλικιῶν, ἔτι δὲ τῶν καθοπλισμῶν ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ. διαιροῦσι δ' αὐτοὺς τὸν τρόπον τοῦτον. ὥστ' εἶναι τοὺς μὲν πρεσβυτάτους καὶ τριαρίους προσαγορευομένους ἑξακοσίους, τοὺς δὲ πρίγκιπας χιλίους καὶ διακοσίους, ἴσους δὲ τούτοις τοὺς ἀστάτους, τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ νεωτάτους γροσφοφόρους. ἐὰν δὲ πλείους τῶν τετρακισχιλίων ὦσιν, κατὰ λόγον ποιοῦνται τὴν διαίρεσιν, πλὴν τῶν τριαρίων. τούτους δ' αἰεὶ τοὺς ἴσους. καὶ τοῖς μὲν νεωτάτοις παρήγγειλαν μάχαιραν φορεῖν καὶ γρόσφους καὶ πάρμην. ἡ δὲ πάρμη καὶ δύναμιν ἔχει τῇ κατασκευῇ καὶ μέγεθος ἀρκοῦν πρὸς ἀσφάλειαν. περιφερὴς γὰρ οὖσα τῷ σχήματι, τρίπεδον ἔχει τὴν διάμετρον. προσεπικοσμεῖται δὲ καὶ λιτῷ περικεφαλαίῳ. ποτὲ λυκείαν

τι τῶν τοιούτων ἐπιτίθεται. σκέπης ἅμα καὶ σημείου χάριν, ἵνα τοῖς κατὰ μέρος ἡγεμόσι προκινδυνεύοντες ἐρρωμένως, καὶ μή, διάδηλοι γίνωνται. τὸ δὲ τῶν γροσφῶν βέλος ἔχει τῷ μὲν μήκει τὸ ξύλον, ὡς ἐπίπαν δίπηχυ, τῷ δὲ πάχει, δακτυλιαῖον, τὸ δὲ κέντρον σπιθαμιαῖον, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ λεπτὸν ἐξεληλασμένον, καὶ συνωξυσμένον, ὥστε κατ' ἀνάγκην εὐθέως ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμβολῆς κάμπτεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι τοὺς πολεμίους ἀντιβάλλειν. εἰ δὲ μή, κοινὸν γίνεται τὸ βέλος. τοῖς γε μὴν δευτέροις μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἀστάτοις δὲ προσαγορευομένοις, παραγγέλλει φέρειν πανοπλίαν. ἔστι δ' ἡ ῥωμαϊκὴ πανοπλία, πρῶτον μὲν θυρεός. οὗ τὸ μὲν πλάτος ἐστὶ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας, πένθ' ἡμιποδίων, τὸ δὲ μῆκος ποδῶν τεττάρων. ὁ δὲ μείζων ἔτι καὶ παλαιστιαῖος, ἐκ διπλοῦ σανιδώματος. ταυροκόλλῃ πεπηγώς, ὀθονίῳ. μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν. ἔχει δὲ περὶ τὴν ἴτυν ἐκ τῶν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν μερῶν, σιδηροῦν σιάλωμα, δι' οὗ τάς τε καταφορὰς τῶν μαχαιρῶν ἀσφαλίζεται, καὶ τὰς πρὸς τὴν γῆν ἐξερείσεις. προσήρμοσται δ' αὐτῷ καὶ σιδηρᾶ κόγχος. ἣ τὰς ὁλοσχερεῖς ἀποστέγει πληγάς, λίθων καὶ σαρισσῶν, καὶ καθόλου βιαίων βελῶν. ἅμα δὲ τῷ θυρεῷ μάχαιρα, ταύτην δὲ περὶ τὸν δεξιὸν φέρει μηρόν. καλοῦσι δ' αὐτὴν ἰβηρικήν. ἔχει δ' αὕτη κέντημα διάφορον, καὶ καταφορὰν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν βίαιον, διὰ τὸ τὸ ὀβελίσκον αὐτῆς ἰσχυρὸν καὶ μόνιμον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, ὑσσοὶ δύο, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ καὶ προκνημίς. τῶν δ' ὑσσῶν εἰσὶν οἱ μὲν παχεῖς, οἱ δὲ λεπτοί. τῶν δὲ στερεωτέρων, οἱ μὲν στρογγύλοι παλαιστιαίαν ἔχουσι τὴν διάμετρον. οἱ δὲ τετράγωνοι τὴν πλευράν. οἱ γε μὴν λεπτοὶ σιβυνίοις ἐοίκασι συμμέτροις, οὓς φοροῦσι μετὰ τῶν προειρημένων. ἁπάντων δὲ τούτων τοῦ ξύλου τὸ μῆκος ἐστίν, ὡς τρεῖς πήχεις. προσήρμοσται δ' ἑκάστοις βέλος σιδηροῦν ἀγκιστρωτόν, ἴσον

ἔχον τὸ μῆκος τοῖς ξύλοις, οὗ τὴν ἔνδεσιν καὶ τὴν χρείαν οὕτως ἀσφαλίζονται βεβαίως, ἕως μέσον τῶν ξύλων ἐνδέοντες καὶ πυκναῖς ταῖς λαβίσι καταπερονῶντες, ὥστε πρότερον τὸν δεσμὸν ἐν ταῖς χρείαις ἀναχαλασθῆναι, ἢ τὸν σίδηρον θραύεσθαι, καίπερ ὄντα τὸ πάχος ἐν τῷ πυθμένι καὶ τῇ πρὸς τὸ ξύλον συναφῇ τριῶν ἡμιδακτυλίων. ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τοσαύτην πρόνοιαν ποιοῦνται τῆς ἐνδέσεως. ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις προσεπικοσμοῦνται πτερίνῳ στεφάνῳ, καὶ πτεροῖς φοινικίοις, ἢ μέλασιν ὀρθοῖς τρισὶν, ὡς πηχυαίοις τὸ μέγεθος. ὧν προστεθέντων κατὰ κορυφὴν ἅμα τοῖς ἄλλοις ὅπλοις, ὁ μὲν ἀνὴρ φαίνεται διπλάσιος ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέγεθος. ἡ δ' ὄψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἐναντίοις. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ προσλαβόντες χάλκωμα σπιθαμιαῖον πάντη πάντως. ὃ προτίθενται μὲν πρὸ τῶν στέρνων, καλοῦσι δὲ καρδιοφύλακα, τελείαν ἔχουσι τὴν καθόπλισιν. οἱ δὲ ὑπὲρ τὰς μυρίας τιμώμενοι δραχμὰς, ἀντὶ τοῦ καρδιοφύλακος σὺν τοῖς ἄλλοις, ἁλυσιδωτοὺς περιτιθέντες θώρακας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος τῆς καθοπλίσεως ἐστὶ καὶ περὶ τοὺς πρίγκιπας καὶ τριαρίους. πλὴν ἀντὶ τῶν ὑσσῶν οἱ τριάριοι, δόρατα φοροῦσιν. ἐξ ἑκάστου δὲ τῶν προειρημένων γενῶν πλὴν τῶν νεωτάτων, ἐξέλεξαν ταξιάρχους ἀριστίνδην δέκα. μετὰ δὲ τούτους, ἑτέραν ἐκλογὴν ἄλλων δέκα ποιοῦνται. καὶ τούτους μὲν ἅπαντας προσηγόρευσαν ταξιάρχους. ὧν ὁ πρῶτος αἱρεθεὶς, καὶ συνεδρίου κοινωνεῖ. προσεκλέγονται δ' οὗτοι πάλιν αὐτοὶ τοὺς ἴσους οὐραγούς. ἑξῆς δὲ τούτοις μετὰ τῶν ταξιαρχῶν διεῖλον τὰς ἡλικίας ἑκάστην εἰς δέκα μέρη, πλὴν τῶν γροσφομάχων. καὶ προσένειμαν ἑκάστῳ μέρει τῶν ἐκλεχθέντων ἀνδρῶν, δύο ἡγεμόνας καὶ δύο οὐραγούς. τῶν δὲ γροσφομάχων τοὺς ἐπιβάλλοντας κατὰ τὸ πλῆθος, ἴσους ἐπὶ πάντα τὰ μέρη διένειμαν. καὶ τὸ μὲν μέρος ἕκαστον ἐκάλεσαν καὶ τάγμα καὶ σπεῖραν καὶ σημαίαν. τοὺς δ' ἡγεμόνας κεντυρίωνας καὶ τὰ

ξιάρχους. οὗτοι δὲ καθ' ἑκάστην σπεῖραν ἐκ τῶν καταλειπομένων ἐξέλεξαν αὐτοὶ δύο, τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ γενναιοτάτους ἄνδρας σημαιαφόρους. δύο δὲ καθ' ἕκαστον τάγμα ποιοῦσιν ἡγεμόνας. εἰκότως. ἄδηλον γὰρ ὄντος καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ παθεῖν τί τὸν ἡγεμόνα. τῆς πολεμικῆς χρείας οὐκ ἐπιδεχομένης πρόφασιν, οὐδέποτε βούλονται τὴν σπεῖραν χωρὶς ἡγεμόνος εἶναι καὶ προστάτου. παρόντων μὲν οὖν ἀμφοτέρων, ὁ μὲν πρῶτος αἱρεθεὶς, ἡγεῖται τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς σπείρας. ὁ δὲ δεύτερος τῶν εὐωνύμων ἀνδρῶν τῆς σημαίας ἔχει τὴν ἡγεμονίαν. μὴ παρόντων δ' ὁ καταλειπόμενος ἡγεῖται πάντων. βούλονται δ' εἶναι τοὺς ταξιάρχους οὐχ οὕτως θρασεῖς καὶ φιλοκινδύνους, ὡς ἡγεμονικοὺς καὶ στασίμους, καὶ βαθεῖς μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς. οὐδ' ἐξ ἀκεραίου προσπίπτειν ἢ κατάρχεσθαι τῆς μάχης. ἐπικρατουμένους δὲ καὶ πιεζομένους, ὑπομένειν καὶ ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς χώρας. παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς ἱππεῖς εἰς ἴλας διεῖλον δέκα. ἐξ ἑκάστης δὲ τρεῖς προκρίνουσιν ἰλάρχας. οὗτοι δ' αὐτοὶ τρεῖς προσέλαβον οὐραγούς. ὁ μὲν οὖν πρῶτος αἱρεθεὶς ἰλαρχεῖ, ἡγεῖται τῆς ἴλης. οἱ δὲ δύο δεκαδάρχων ἔχουσι τάξιν. καλοῦνται δὲ πάντες δεκουρίωνες. μὴ παρόντος δὲ τοῦ πρώτου πάλιν ὁ δεύτερος ἰλάρχου λαμβάνει τάξιν. ὁ δὲ καθοπλισμὸς τῶν ἱππέων νῦν μέν ἐστι παραπλήσιος τῷ τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ παλαιὸν πρῶτον μὲν θώρακας οὐκ εἶχον, ἀλλ' ἐν περιζώμασιν ἐκινδύνευον. ἐξ οὗ πρὸς μὲν τὸ καταβαίνειν καὶ ταχέως ἀναπηδᾶν ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἑτοίμως διέκειντο καὶ πρακτικῶς. πρὸς δὲ τὰς συμπλοκὰς ἐπισφαλῶς εἶχον, διὰ τὸ γυμνοὶ κινδυνεύειν. τὰ δὲ δόρατα κατὰ δύο τρόπους ἄπρακτα ἦν αὐτοῖς. καθὰ μὲν γὰρ λεπτὰ καὶ κλαδαρὰ ποιοῦντες, οὔτε τοῦ προτιθέντος ἠδύναντο σκοποῦ στοχάζεσθαι, καὶ πρὸ τοῦ γε τὴν ἐπιδορατίδα πρός τι προσερεῖσαι κραδαινόμενα δι' αὐτῆς τῆς τῶν ἵππων κινήσεως, τὰ πλεῖστα συνετρίβετο. πρὸς

δὲ τούτοις ἄνευ σαυρωτήρων κατασκευάζοντες μιᾷ τῇ πρώτῃ διὰ τῆς ἐπιδορατίδος ἐχρῶντο πληγῇ. μετὰ δὲ ταῦτα κλασθέντων λοιπὸν ἦν ἄπρακτα αὐτοῖς καὶ μάταια. τόν γε μὴν θυρεὸν εἶχον ἐκ βοείας δέρματος τοῖς ὀμφαλωτοῖς ποπάνοις παραπλήσιον τοῖς ἐπὶ τὰς θυσίας ἐπιτιθεμένοις. οἷς οὔτε πρὸς τὰς ἐπιβολὰς ἦν χρῆσθαι διὰ τὸ μὴ στάσιν ἔχειν, ὑπό τε τῶν ὄμβρων ἀποδερματούμενοι καὶ μυδῶντες, δύσχρηστοι καὶ πρότερον ἦσαν, καὶ νῦν ἔτι γίνονται παντελῶς. διόπερ ἀδοκίμου τῆς χρείας οὔσης, ταχέως μετέλαβον τὴν ἑλληνικὴν κατασκευὴν τῶν ὅπλων. οὗ τῶν μὲν δοράτων τὴν πρώτην εὐθέως τῆς ἐπιδορατίδος πληγὴν, εὔστοχον ἅμα καὶ πρακτικὴν γίνεσθαι συμβαίνει, διὰ τὴν κατασκευὴν, ἀτρεμοῦς καὶ στασίμου τοῦ δόρατος ὑπάρχοντος. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐκ μεταλήψεως τοῦ σαυρωτῆρος χρείαν, μόνιμον καὶ βίαιον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν θυρεῶν. καὶ γὰρ πρὸς τὰς ἐπιβολὰς καὶ πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ἑστηκυῖαν καὶ τεταγμένην ἔχουσι τὴν χρείαν, ἃ συνιδόντες ἐμιμήσαντο ταχέως. ἀγαθοὶ γὰρ εἰ καί τινες, ἕτεροι μεταλαβεῖν ἔθη καὶ ζηλῶσαι τὸ βέλτιον ῥωμαῖοι. τοιαύτην δὲ ποιησάμενοι τὴν διαίρεσιν οἱ χιλίαρχοι, καὶ ταῦτα παραγγείλαντες περὶ τῶν ὅπλων, τότε μὲν ἀπέλυσαν τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν οἰκείαν. παραγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας εἰς ἣν ὤμοσαν ἀθροισθῆναι πάντες ὁμοίως εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον ὑπὸ τῶν ὑπάτων. τάττει δ' ὡς ἐπίπαν ἑκάτερος χωρὶς τὸν τόπον τοῖς αὑτοῦ στρατοπέδοις. ἑκατέρῳ γὰρ δίδοται τὸ μέρος τῶν συμμάχων, καὶ δύο τῶν ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων. παραγίνονται δὲ πάντες ἀδιαπτώτως οἱ καταγραφέντες, ὡς ἂν μηδεμιᾶς ἄλλης συγχωρουμένης προφάσεως τοῖς ἐξορκισθεῖσι, πλὴν ὀρνιθείας καὶ τῶν ἀδυνάτων. ἀθροισθέντων δὲ καὶ τῶν συμμάχων ὁμοῦ τοῖς ῥωμαίοις, τὴν μὲν οἰκονομίαν καὶ τὸν χειρισμὸν ποιοῦνται, τούτων αὐτῶν οἱ καθεσταμένοι μὲν ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἄρχοντες. προσαγορευό-

μενοι δὲ πραιφέκτοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες. οἱ πρῶτοι μὲν τοῖς ὑπάτοις τοὺς ἐπιτηδειοτάτους πρὸς τὴν ἀληθινὴν χρείαν ἐκ πάντων τῶν παραγεγονότων συμμάχων ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἐκλέγουσι τούτους καλουμένους ἐκτραορδιναρίους. ὃ μεθερμηνευόμενον, ἐπιλέκτους δηλοῖ. τὸ δὲ πλῆθος γίνεται τὸ πᾶν τῶν συμμάχων, τὸ μὲν τῶν πεζῶν, πάρισον τοῖς ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις ὡς τὸ πολὺ, τὸ δὲ τῶν ἱππέων, διπλάσιον. ἐκ δὲ τούτων λαμβάνουσι τῶν μὲν ἱππέων εἰς τοὺς ἐπιλέκτους ἐπιτακτῶς, τὸ τρίτον μέρος. τῶν δὲ πεζῶν, τὸ πέμπτον. τοὺς δὲ λοιποὺς διεῖλον εἰς δύο μέρη. καὶ καλοῦσι τὸ μὲν δεξιὸν, τὸ δὲ εὐώνυμον κέρας. τούτων δ' εὐτρεπῶν γενομένων, παραλαβόντες οἱ χιλίαρχοι τοὺς ῥωμαίους ὁμοῦ καὶ τοὺς συμμάχους κατεστρατοπέδευσαν, ἑνὸς ὑπάρχοντος παρ' αὐτοῖς θεωρήματος ἁπλοῦ περὶ τὰς παρεμβολάς. ᾧ χρῶνται πρὸς πάντα καιρὸν καὶ τόπον. διὸ καὶ δοκεῖ μοι πρέπειν τῷ καιρῷ, τὸ πειραθῆναι καθόσον οἷόν τε τῷ λόγῳ τοὺς ἀκούοντας εἰς ἔννοιαν ἀγαγεῖν τοῦ κατὰ τὰς πορείας καὶ στρατοπεδείας καὶ παρατάξεις χειρισμοῦ τῶν δυνάμεων. τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν ἀπεοικὼς πρὸς τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα τῶν ἔργων; ὃς οὐκ ἂν βουληθείη μικρὸν ἐπιμελέστερον ἐπιστῆσαι περὶ τῶν τοιούτων; ὑπὲρ ὧν ἅπαξ ἀκούσας, ἐπιστήμων ἔσται πράγματος ἑνὸς τῶν ἀξίων λόγου καὶ γνώσεως. ἔστι δὴ τὸ γένος αὐτῶν τῆς στρατοπεδείας τοιόνδε. τοῦ κριθέντος αἰεὶ τόπου πρὸς στρατοπεδείαν, τούτου τὸν ἐπιτηδειότατον εἰς σύνοψιν ἅμα καὶ παραγγελίαν, ἡ τοῦ στρατηγοῦ σκηνὴ καταλαμβάνει. τεθείσης δὲ τῆς σημαίας οὗ μέλλουσι πηγνύναι ταύτην. ἀπομετρεῖται πέριξ τῆς σημαίας τετράγωνος τόπος. ὥστε πάσας τὰς πλευρὰς ἑκατὸν ἀπέχειν πόδας τῆς σημαίας. τὸ δ' ἐμβαδὸν γίνεσθαι τετράπλεθρον. τούτου δὲ τοῦ σχήματος αἰεὶ παρὰ μίαν ἐπιφάνειαν καὶ πλευρὰν, ἥτις ἂν ἐπιτηδειοτάτη φανῇ πρός τε τὰς ὑδρείας καὶ προνομὰς παραβάλλεται τὰ ῥωμαϊκὰ στρατό-

πεδα

πεδίας τὸν τρόπον τοῦτον, ἐξ ὑπαρχόντων χιλιάρχων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, δυεῖν δὲ στρατοπέδων ὄντων τῶν ῥωμαϊκῶν ἀεὶ μεθ' ἑκατέρου τῶν ὑπάτων, φανερὸν ὅτι δώδεκα χιλιάρχους ἀνάγκη συστρατεύειν ἑκατέρῳ τῶν ὑπάτων. τιθέασι δὴ τὰς τούτων σκηνὰς ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν ἁπάσας, ἥ τις ἐστὶν παράλληλος τῇ τοῦ τετραγώνου προκριθείσῃ πλευρᾷ, πεντήκοντα δ' ἀπέχει πόδας ἀπ' αὐτῆς, ἵπποις ἅμα δ' ὑποζυγίοις καὶ τῇ λοιπῇ τῶν χιλιάρχων ἀποσκευῇ τόπος. αἱ δὲ σκηναὶ τοῦ προειρημένου σχήματος εἰς τοὔμπαλιν ἀπεστραμμέναι πήγνυνται πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, ἥτοι ἔστω καὶ καλείσθω δὲ καθάπερ ἡμῖν ἀεὶ τοῦ παντὸς σχήματος κατὰ πρόσωπον. ἀφεστᾶσι δ' ἀλλήλων μὲν ἴσον αἱ τῶν χιλιάρχων σκηναί. τοσοῦτον δὲ τόπον ὥς τε παρ' ὅλον τὸ πλάτος ἀεὶ τῶν ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων παρήκειν. ἀπομετρηθέντων δὲ πάλιν ἑκατὸν ποδῶν εἰς τὸ πρόσθεν κατὰ πάσας τὰς σκηνὰς, λοιπὸν ἀπὸ τῆς τοῦτο τὸ πλάτος ὁριζούσης εὐθείας, ἥτις γίνεται παράλληλος ταῖς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς. ἀπὸ ταύτης ἄρχονται ποιεῖσθαι τὰς τῶν στρατοπέδων παρεμβολὰς, χειρίζοντες τὸν τρόπον τοῦτον. διχοτομήσαντες τὴν προειρημένην εὐθεῖαν ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου πρὸς ὀρθὰς τῇ γραμμῇ τοὺς ἱππεῖς ἀντίους ἑαυτοῖς ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου παρεμβάλλουσι πεντήκοντα διέχοντας πόδας ἀλλήλων, μέσην ποιοῦντες τὴν τομὴν τοῦ διαστήματος. ἔστι δ' ἥ τε τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν σκηνοποιΐα παραπλήσιος. γίνεται γὰρ τὸ ὅλον σχῆμα καὶ τῆς σημαίας καὶ τῶν οὐλαμῶν τετράγωνον. τοῦτο δὲ βλέπει μὲν εἰς τὰς διόδους, ἔχει δὲ τὸ μὲν μῆκος ὡρισμένον τὸ παρὰ τὴν δίοδον. ἔστι γὰρ ἑκατὸν ποδῶν. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ βάθος ἴσον πειρῶνται ποιεῖν, πλὴν τῶν συμμάχων. ὅταν δὲ τοῖς μείζοσι στρατοπέδοις χρῶνται, τὸ κατὰ λόγον καὶ τῷ μήκει καὶ τῷ βάθει προστιθέασι. γενομένης δὲ τῆς τῶν ἱππέων παρεμβολῆς κατὰ μέσας τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνὰς, οἱονεὶ ῥύμης τινὸς ἐπι-

καρσίου πρὸς τὴν ἄρτι ῥηθεῖσαν εὐθεῖαν καὶ τὸν πρὸ τῶν χιλιάρχων τόπον. τῷ γὰρ ὄντι ῥύμαις παραπλήσιον ἀποτελεῖται τὸ τῶν διόδων σχῆμα πασῶν. ὡς ἂν δὴ ἑκατέρου τοῦ μέρους, αἷς μὲν ταγμάτων, αἷς δ' οὐλαμῶν, ἐπὶ τὸ μῆκος δὲ παρεμβεβληκότων, πλὴν τοῖς προειρημένοις ἱππεῦσιν κατόπιν τοὺς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων τριαρίους κατ' οὐλαμὸν ἑκάστην σημαίαν ἐν ὁμοίῳ σχήματι τιθέασι, συμψαυόντων μὲν τῶν σχημάτων ἀλλήλοις, βλεπόντων δ' ἔμπαλιν πρὸς τὰς ἐναντίας τοῖς ἱππεῦσιν ἐπιφανίας, ἥμισυ ποιοῦντες τὸ βάθος τοῦ μήκους ἑκάστης σημαίας τῷ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος ἡμίσει ἐπίπαν εἶναι τούτους τῶν ἄλλων μερῶν. διότι περ ἀνίσων ὄντων πολλάκις τῶν ἀνδρῶν, ἰσάζειν ἀεὶ συμβαίνει πάντα τὰ μέρη κατὰ τὸ μῆκος διὰ τὴν τοῦ βάθους διαφοράν. αὖθις δὲ πεντήκοντα πόδας ἀφ' ἑκατέρων τούτων ἀποστήσαντες, ἀντίους, παρεμβάλλουσι τοῖς τριαρίοις τοὺς πρίγκιπας. νευόντων δὲ καὶ τούτων εἰς τὰ προειρημένα διαστήματα. δύο αὖται πάλιν ἀποτελοῦνται ῥύμαι, τὰς μὲν ἀρχὰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς εὐθείας λαμβάνουσαι, καὶ τὰς ἐσβολὰς ὁμοίως τοῖς ἱππεῦσιν, ἐκ τοῦ πρὸ τῶν χιλιάρχων ἑκατονπέδου διαστήματος. λήγουσαι δὲ πρὸς τὴν κατάντικρυ τῶν χιλιάρχων πλευρὰν τοῦ χάρακος. ἣν ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα κατὰ πρόσωπον εἶναι τοῦ παντὸς σχήματος. μετὰ δὲ τοὺς πρίγκιπας ὄπισθεν τούτων ὁμοίως ἔμπαλιν βλέποντας, συμψαύοντα δὲ τὰ σχήματα τιθέντες, τοὺς ἀστάτους παρεμβάλλουσι. δέκα δὲ σημαίας ἐχόντων ἁπάντων τῶν μερῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς διαίρεσιν, πάσας ἴσας συμβαίνει γίνεσθαι τὰς ῥύμας καὶ κατὰ τὸ μῆκος, καὶ τὰς ἀποτομὰς ἰσάζειν αὐτῶν τὰ πρὸς τῇ κατὰ τὸ πρόσωπον πλευρᾷ τοῦ χάρακος, πρὸς ἣν καὶ τὰς τελευταίας σημαίας ἐπιστρέφοντες στρατοπεδεύουσιν. ἀπὸ τῶν ἀστάτων πεντήκοντα πάλιν διαλείποντες πόδας, τοὺς τῶν συμμάχων ἱππεῖς ἀντίους παρεμβάλλουσι τούτοις. ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς αὐτῆς εὐθείας

καὶ λήγοντες ἐπὶ τὴν αὐτήν. ἔστι δὲ τὸ πλῆθος τῶν συμμάχων ὡς ἐπάνω προεῖπα, τὸ μὲν τῶν πεζῶν, παρίσον τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις, λεῖπον τοῖς ἐπιλέκτοις. τὸ δὲ τῶν ἱππέων διπλάσιον, ἀφῃρημένου καὶ τούτων τοῦ τρίτου μέρους εἰς τοὺς ἐπιλέκτους. διὸ καὶ τὸ βάθος αὔξοντες τούτοις πρὸς λόγον ἐν τοῖς στρατοπεδευτικοῖς σχήμασι, πειρῶνται κατὰ τὸ μῆκος ἐξ ἴσου τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδοις. ἀποτελεσθεισῶν δὲ τῶν ἁπασῶν πέντε διόδων, αὖθις εἰς τοὔμπαλιν ἀπεστραμμένας, ὁμοίως τοῖς ἱππεῦσι τιθέασι τὰς τῶν συμμαχικῶν πεζῶν σημαίας, αὔξοντες τὸ βάθος πρὸς λόγον, βλεπούσας δὲ πρὸς τὸν χάρακα, καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας ἑκατέρας. καθ' ἑκάστην δὲ σημαίαν τὰς πρώτας ἀφ' ἑκατέρου τοῦ μέρους σκηνὰς οἱ ταξίαρχοι λαμβάνουσιν, ἅμα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον παρεμβάλλοντες καθ' ἕκαστον μέρος τὸν ἕκτον οὐλαμὸν, ἀπὸ τοῦ πέμπτου πεντήκοντα πόδας ἀφιστᾶσι. παραπλησίως δὲ καὶ τὰς τῶν πεζῶν τάξεις ὥστε γίνεσθαι καὶ ταύτην ἄλλην διὰ μέσων τῶν στρατοπέδων δίοδον, ἐπικάρσιον μὲν πρὸς τὰς ῥύμας, παράλληλον δὲ ταῖς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς. ἣν καλοῦσι πέμπτην διὰ τὸ παρὰ τὰ πέντε τάγματα παρήκειν. ὁ δ' ὑπὸ τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνὰς ὄπισθεν τόπος ὑπὸ πεπτωκὼς, ἐξ ἑκατέρου δὲ τοῦ μέρους τῆς τοῦ στρατηγοῦ παρατάσεως παρακείμενος, ὁ μὲν εἰς ἀγορὰν γίνεται τόπος, ὁ δ' ἕτερος τῷ τε ταμιείῳ, καὶ ταῖς ἅμα τούτῳ χορηγίαις. ἀπὸ δὲ τῆς ἐφ' ἑκάτερα τελευταίας τῶν χιλιάρχων σκηνῆς, κατόπιν, οἷον ἐπικάμπιον ἔχοντες τάξιν πρὸς τὰς σκηνὰς, οἵ τ' ἐπιλέκτων ἱππέων ἀπόλεκτοι, καί τινες τῶν ἐθελοντηδὸν στρατευομένων τῇ τῶν ὑπάτων χάριτι, πάντες οὗτοι στρατοπεδεύουσι παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων τοῦ χάρακος ἐπιφανείας. βλέποντες οἱ μὲν ἐπὶ τὰς τοῦ ταμιείου παρασκευὰς, οἱ δ' ἑκατέρου μέρους εἰς τὴν ἀγοράν. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει τούτοις, μὴ μόνον στρατοπεδεύειν σύνεγγυς τῶν ὑπά-

τῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πορείας καὶ κατὰ τὰς ἄλλας χρείας περὶ τὸν ὕπατον καὶ τὸν ταμίαν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ὅλην διατριβήν. ἀντίκεινται δὲ τούτοις ἐπὶ τὸν χάρακα βλέποντες οἱ τὴν παραπλήσιον χρείαν παρεχόμενοι πεζοὶ τοῖς προειρημένοις ἱππεῦσιν. ἑξῆς δὲ τούτοις δίοδος ἀπολείπεται πλάτος ποδῶν ἑκατὸν, παράλληλος μὲν ταῖς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς, ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στρατηγίου καὶ τοῦ ταμιείου παρατείνουσα παρὰ πάντα τὰ προειρημένα μέρη τοῦ χάρακος. παρὰ δὲ τὴν ἀνωτέρα πλευρὰν ταύτης οἱ τῶν συμμάχων ἱππεῖς ἐπίλεκτοι στρατοπεδεύουσι, βλέποντες ἐπί τε τὴν ἀγορὰν ἅμα καὶ τὸ στρατήγιον καὶ τὸ ταμιεῖον. κατὰ μέσον δὲ τῶν τούτων τῶν ἱππέων παρεμβολὴν καὶ κατ᾽ αὐτὴν τὴν τοῦ στρατηγίου περίστασιν, δίοδος ἀπολείπεται πεντήκοντα ποδῶν, φέρουσα μὲν ἐπὶ τὴν ὄπισθεν πλευρὰν τῆς στρατοπεδείας, τῇ δὲ τάξει πρὸς ὀρθὰς κειμένη τῇ προειρημένῃ πλατείᾳ. τοῖς δ᾽ ἱππεῦσι τούτοις ἀντίτυποι τίθενται πάλιν οἱ τῶν συμμάχων ἐπίλεκτοι πεζοὶ βλέποντες πρὸς τὸν χάρακα καὶ τὴν ὄπισθεν ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης στρατοπεδείας. τὸ δ᾽ ἀπολειπόμενον ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τούτων κένωμα παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων πλευρὰς, δίδοται τοῖς ἀλλοφύλοις καὶ τοῖς ἐκ τοῦ καιροῦ προσγινομένοις συμμάχοις. τούτων δ᾽ οὕτως ἐχόντων τὸ μὲν σύμπαν σχῆμα γίνεται τῆς στρατοπεδείας τετράγωνον ἰσόπλευρον. τὰ δὲ κατὰ μέρος ἤδη τῆς τε ῥυμοτομίας ἐν αὐτῇ καὶ τῆς ἄλλης οἰκονομίας πόλει παραπλησίαν ἔχει τὴν διάθεσιν. τὸν δὲ χάρακα τῶν σκηνῶν ἀφιστᾶσι κατὰ πάσας τὰς ἐπιφανείας διακοσίους πόδας. τοῦτο δὲ τὸ κένωμα, πολλὰς καὶ δοκίμους αὐτοῖς παρέχεται χρείας. πρός τε γὰρ τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὰς ἐξαγωγὰς τῶν στρατοπέδων εὐφυῶς ἔχει. καὶ δεόντως. ἕκαστοι γὰρ κατὰ τὰς ἑαυτῶν ῥύμας εἰς τοῦτο τὸ κένωμα ποιοῦνται τὴν ἔξοδον, ἀλλ᾽ οὐκ εἰς μίαν συμπίπτοντες ἀνατρέπουσι καὶ συμπατοῦσιν ἀλλήλους. τάς τε τῶν παρεισαγομένων

θρεμμάτων καὶ τὰς ἐκ τῶν πολεμίων λείας ἃς ἔσω παράγοντες ἀσφαλῶς τηροῦσι τὰς νύκτας. τὸ δὲ μέγιστον ἐν ταῖς ἐπιθέσεσι ταῖς νυκτεριναῖς, οὔτε πῦρ οὔτε βέλος ἐξικνεῖται πρὸς αὐτοὺς, πλὴν τελείως ὀλίγον, γίνεται δὲ καὶ ταῦτα σχεδὸν ἀβλαβῆ, διά τε τὸ μέγεθος τῆς ἀποστάσεως, καὶ διὰ τὴν τῶν σκηνῶν περίστασιν. δεδομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, καθ' ἑκατέραν τὴν πρόθεσιν, ἄντε τετρακισχιλίους ἄντε πεντακισχιλίους εἰς ἕκαστον στρατόπεδον ποιῶσι, παραπλησίως δὲ καὶ τῶν σημείων τοῦ τε βάθους καὶ τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλήθους δεδομένου, πρὸς δὲ τούτοις τῶν κατὰ τὰς διόδους καὶ πλατείας διαστημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων δεδομένων, συμβαίνει τοῖς βουλομένοις συμφανὲς εἶναι καὶ τοῦ χωρίου τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ὅλην περίμετρον τῆς παρεμβολῆς. ἐὰν δέ ποτε πλεονάζει τὸ τῶν συμμάχων πλῆθος, ἢ τῶν ἐξ ἀρχῆς συστρατευομένων, ἢ τῶν ἐκ τοῦ καιροῦ προσγινομένων, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ πρὸς τοῖς προειρημένοις, καὶ τοὺς παρὰ τὸ στρατήγιον ἀναπληροῦσι τόπους, τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ ταμιεῖον, συναγαγόντες εἰς αὐτὸ τὸν κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν τόπον. τοῖς δ' ἐξ ἀρχῆς συνεκπορευομένοις, ἐὰν ᾖ πλῆθος ἱκανώτερον, ῥύμην μίαν ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῶν ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας παρατιθέασι. πάντων δὲ τῶν τεττάρων στρατοπέδων καὶ τῶν ὑπάτων ἀμφοτέρων εἰς ἕνα χάρακα συναθροισθέντων, οὐδὲν ἕτερον δεῖ νοεῖν, πλὴν δύο στρατείας κατὰ τὸν ἀρτίως λόγον παρεμβεβληκυίας, ἀντεστραμμένας αὐταῖς συνηρμόσθαι, συναπτούσας κατὰ τὰς τῶν ἐπιλέκτων ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου παρεμβολάς. οὓς ἐποίουν μὲν εἰς τὸ ὄπισθεν βλέποντας ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης παρεμβολῆς. ὅτε δὴ συμβαίνει γίνεσθαι τὸ μὲν σχῆμα παραμῆκες, τὸ δὲ χωρίον διπλάσιον τοῦ πρόσθεν, τὴν δὲ περίμετρον ἡμιόλιον. ὅταν μὲν οὖν συμβαίνει τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους ὁμοῦ στρατοπεδεύειν, οὕτως

καὶ χρῶνται ταῖς στρατοπεδείαις. ὅταν δὲ χωρὶς, τἄλλα μὲν ὡσαύτως. τὴν δ' ἀγορὰν καὶ τὸ ταμιεῖον καὶ τὸ στρατήγιον, μέσον τιθέασι τοῖν δυεῖν στρατοπέδοιν. μετὰ δὲ τὴν στρατοπεδείαν συναθροισθέντες οἱ χιλίαρχοι, τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ πάντας ἐλευθέρους ὁμοῦ καὶ δούλους ὁρκίζουσι, καθ' ἕνα ποιούμενοι τὸν ὁρκισμόν. ὁ δ' ὅρκος ἐστὶν, μηδὲν ἐκ τῆς παρεμβολῆς κλέψειν, ἀλλὰ κἂν εὕρῃ τις τοῦτ' ἀνοίσειν ἐπὶ τοὺς χιλιάρχους. ἑξῆς δὲ τούτοις διέταξαν τὰς σημαίας ἐξ ἑκάστου στρατοπέδου τῶν πριγκίπων, καὶ τῶν ἀστάτων, δύο μὲν ἐς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ τόπου τοῦ πρὸ τῶν χιλιάρχων. τῷ γὰρ διατρίβειν ἐν ταῖς καθημερίαις οἱ πλεῖστοι τῶν ῥωμαίων ἐν ταύτῃ ποιοῦνται τῇ πλατείᾳ. διό περ ἀεὶ σπουδάζουσι περὶ ταύτης ὡς ῥαίνηται καὶ καλλύνηται σφίσιν ἐπιμελῶς. τῶν δὲ λοιπῶν ὀκτωκαίδεκα, τρεῖς ἕκαστον τῶν χιλιάρχων διαλαγχάνει. τοσαῦται γάρ εἰσι τῶν ἀστάτων καὶ πριγκίπων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ σημαῖαι κατὰ τὴν ἄρτι ῥηθεῖσαν διαίρεσιν. χιλίαρχοι δ' ἕξ, τῶν δὲ τριῶν σημαιῶν ἀναμέρος ἑκάστῳ τῶν χιλιάρχων λειτουργεῖ λειτουργίαν τοιαύτην. ἐπειδὰν καταστρατοπεδεύσωσι, τὴν σκηνὴν ἱστᾶσιν οὗτοι καὶ τὸν περὶ τὴν σκηνὴν τόπον ἠδάφισαν, κἄν τι περιφράξαι δέῃ τῶν σκευῶν ἀσφαλείας χάριν, οὗτοι φροντίζουσιν. διδόασι δὲ καὶ φυλάκεια δύο. τὸ δὲ φυλάκιον ἐστὶν ἐκ τεττάρων ἀνδρῶν. ὧν οἱ μὲν πρὸ τῆς σκηνῆς, οἱ δὲ κατόπιν παρὰ τοὺς ἵππους ποιοῦνται τὴν φυλακήν. τῶν δὲ σημαιῶν ἑκάστῳ χιλιάρχῳ τριῶν, ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτων ἀνδρῶν ὑπαρχόντων ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν, χωρὶς τῶν τριαρίων καὶ γροσφομάχων. οὗτοι γὰρ οὐ λειτουργοῦσι, τὸ μὲν ἔργον γίνεται κοῦφον, διὰ τὸ παρὰ τετάρτην ἡμέρας ἑκάστῃ σημαίᾳ καθήκειν τὴν λειτουργίαν. τοῖς δὲ χιλιάρχοις ἅμα μὲν τὸ τῆς εὐχρηστίας ἀναγκαῖον, ἅμα δὲ τὸ τῆς τιμῆς, διὰ τῶν προειρημένων ἀποτελεῖται σεμνὸν καὶ προστατικόν. αἱ δὲ τῶν τριαρίων σημαῖαι, τῆς μὲν τῶν χιλιάρχων παραλύονται λειτουργίας. ἐς δὲ τοὺς τῶν ἱππέων οὐλαμοὺς ἑκά-

στῃ σημαίᾳ, καθ' ἡμέραν δίδωσι φυλακεῖον ἀεὶ τῷ γειτνιῶντι κα-
τόπιν τῶν οὐλαμῶν, οἵτινες τηροῦσι μὲν καὶ τἄλλα. μάλιστα δὲ τοὺς
ἵππους, ἵνα μήτ' ἐμπλεκόμενοι τοῖς δέμασι, βλάπτωνται
πρὸς τὴν χρείαν, μήτε λυόμενοι καὶ προσπίπτοντες ἄλλοις
ταραχὰς καὶ θορύβους ἐμποιῶσι τῷ στρατοπέδῳ. μία δ' ἐξ
ἁπασῶν καθ' ἡμέραν σημαία ἀνὰ μέρος τῷ στρατηγῷ παρακοι-
τεῖ, ἥτις ἅμα μὲν ἀσφάλειαν παρασκευάζει τῷ στρατηγῷ πρὸς
τὰς ἐπιβουλάς, ἅμα δὲ κοσμεῖ τὸ πρόσχημα τῆς ἀρχῆς. τῆς
δὲ ταφρείας καὶ χαρακοποιίας, δύο μὲν ἐπιβάλλουσι πλευραὶ
τοῖς συμμάχοις, παρ' ἃς καὶ στρατοπεδεύει τὸ κέρας αὐτῶν ἑκά-
τερον. δύο δὲ τοῖς ῥωμαίοις ἑκατέρῳ τῷ στρατοπέδῳ μία.
διαιρεθείσης δὲ τῆς πλευρᾶς ἑκάστης κατὰ σημαίαν, τὴν μὲν
κατὰ μέρος ἐπιμέλειαν, οἱ ταξίαρχοι ποιοῦνται παρεστῶτες,
τὴν δὲ καθόλου δοκιμασίαν τῆς πλευρᾶς, δύο τῶν χιλιάρχων. ὁ-
μοίως δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τὴν κατὰ τὸ στρατόπεδον ἐπιμέλειαν οὗτοι
ποιοῦνται. κατὰ δύο γὰρ σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἀνὰ μέρος
τῆς ἐκμήνου τὸν δίμηνον ἄρχουσι. καὶ πάσης οἱ λαχόντες τῆς ἐν
τοῖς ὑπαίθροις προΐστανται χρείας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος τῆς ἀρ-
χῆς ἐστὶν καὶ τῶν πραιφέκτων περὶ τοὺς συμμάχους. οἱ δ' ἱπ-
πεῖς καὶ ταξίαρχοι, πάντες ἅμα τῷ φωτὶ παραγίνονται
πρὸς τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνάς. οἱ δὲ χιλίαρχοι πρὸς τὸν
ὕπατον, κἀκεῖνος μὲν τὸ κατεπεῖγον ἀεὶ παραγγέλλει τοῖς χι-
λιάρχοις. οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῖς ἱππεῦσι καὶ ταξιάρχοις.
οὗτοι δὲ τοῖς πολλοῖς, ὅταν ἑκάστων ὁ καιρὸς ᾖ. τὴν δὲ τοῦ
νυκτερινοῦ συνθήματος παράδοσιν ἀσφαλίζονται τὸν τρό-
πον τοῦτον. καθ' ἕκαστον γένος καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν,
ἐκ τῆς δεκάτης σημαίας τοῖς τελευταίοις μέρεσι στρατοπε-
δευούσης κατὰ τὰς ῥύμας. ἐκ τούτων εἷς ἑκάστης ἀνὴρ λαμ-
βάνεται κατ' ἐκλογήν. ὃς τῶν μὲν κατὰ τὰς φυλακὰς λει-
τουργιῶν ἀπολύεται. παραγίνεται δὲ καθ' ἡμέραν δυομένου
ἡλίου πρὸς τὴν τοῦ χιλιάρχου σκηνήν. καὶ λαβὼν τὸ σύνθη-
μα. τοῦτο δ' ἐστὶ πλατεῖον ἐπιγεγραμμένον, ἀπαλλάττεται πα-

λιν. ἀναχωρήσας δ' ἐπὶ τὴν αὑτοῦ σημαίαν τότε ξυλήφιον πα-
ρέδωκε καὶ τὸ σύνθημα μετὰ μαρτύρων τῷ τῆς ἐχομένης ση-
μαίας ἡγεμόνι. παραπλησίως δὲ πάλιν οὗτος τῷ τῆς ἐχομέ-
νης. τὸ δ' ὅμοιον ἑξῆς ποιοῦσι πάντες, ἕως ἂν ἐπὶ τὰς πρώ-
τας καὶ σύνεγγυς τοῖς χιλιάρχοις στρατοπεδευούσας ση-
μαίας ἐξίκηται. τούτους δὲ δεῖ τὸ πλατεῖον ἐπὶ φωτὸς ὄντος
ἀναφέρειν πρὸς τοὺς χιλιάρχους, κἂν μὲν ἀνενεχθῇ πάν-
τα τὰ δοθέντα, γιγνώσκει, διότι δέδοται τὸ σύνθημα πᾶ-
σι, καὶ διαπάντων εἰς αὐτὸν ἥκει. ἐὰν δ' ἐλλείπῃ τι, παραπό-
δας ζητεῖ τὸ γεγονὸς, εἰδὼς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐκ ποίου μέρους
οὐχ ἥκει τὸ πλατεῖον. οὗ δ' ἂν εὑρεθῇ τὸ κώλυμα, τυγχάνει
τῆς καθηκούσης ζημίας. τὰ δὲ περὶ τὰς νυκτερινὰς φυλα-
κὰς οὕτως οἰκονομεῖται παρ' αὐτοῖς. τὸν μὲν στρατηγὸν καὶ
τὴν τούτου σκηνὴν ἡ παρακοιτοῦσα σημαία φυλάττει. τοὺς δὲ
τῶν χιλιάρχων καὶ τοὺς τῶν ἱππέων οὐλαμοὺς, οἱ διατεταγ-
μένοι κατὰ τὸν ἄρτι λόγον ἐξ ἑκάστης σημαίας. ὁμοίως δὲ καὶ
περὶ ἕκαστον τάγμα πάντες ἐξ αὐτῶν τιθέασι φυλακήν.
τὰς δὲ λοιπὰς ὁ στρατηγὸς ἀποτάττει. γίνονται δὲ ὡς ἐπί-
παν τρεῖς φυλακαὶ παρὰ τὸν ταμίαν καὶ παρ' ἕκαστον τῶν
πρεσβευτῶν, καὶ συμβούλων δύο. τὴν δ' ἐκτὸς ἐπιφάνειαν
οἱ γροσφομάχοι πληροῦσι, παρ' ὅλον καθημέραν τὸν χάρακα
παρακοιτοῦντες, αὕτη γὰρ ἐπιτέτακται τούτοις ἡ λειτουρ-
γία. ἐπὶ τῶν ἐφόδων ἀνὰ δέκα ποιοῦνται τούτων αὐτῶν τὰς
προκοιτείας. τῶν δ' εἰς τὰς φυλακὰς ἀποταχθέντων ἀφ' ἑκά-
στου φυλακείου τῶν τὴν πρώτην μέλλοντα τηρεῖν. εἷς ἐξ ἑκάστης
σημαίας οὐραγὸς ἄγει πρὸς τὸν χιλίαρχον ἑσπέρας. ὁ δὲ δί-
δωσι τούτοις πᾶσι ξυλήφια κατὰ φυλακὴν, βραχέα τελέως,
ἔχοντα χαρακτῆρα. λαβόντες δ' οὗτοι μὲν ἐπὶ τοὺς ἀποδε-
δειγμένους ἀπαλλάττονται τόπους. ἡ δὲ τῆς ἐφοδείας πίστις,
εἰς τοὺς ἱππεῖς ἀνατίθεται. δεῖ γὰρ τὸν πρῶτον ἰλάρχην καθ'
ἕκαστον στρατόπεδον ἑνὶ τῶν οὐραγῶν τῶν αὑτοῦ παραγγεῖ-
λαι πρωῒ παράγγελμα τοιοῦτον. ἵνα τέτταρσιν οὗτος ἐμφα-

νίσῃ νεανίσκοις

νέοις νεανίσκοις τῶν ἐκ τῆς ἰδίας ἴλης προαρίστου τοῖς μέλλουσιν ἐφοδεύειν. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ τῆς ἑξῆς ἴλης ἡγεμόνι δεῖ τὸν αὐτὸν ἀφ' ἑσπέρας παραγγέλλειν διότι τούτῳ καθήκει τὰ περὶ τῆς ἐφοδείας φροντίζειν εἰς τὸν αὔριον. ἐκεῖνον δ' ἀκούσαντα παραπλησίως ταὐτὰ δεῖ ποιεῖν τοῖς προειρημένοις εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἑξῆς. οἱ δὲ προκριθέντες ὑπὸ τῶν οὐραγῶν ἐκ τῆς πρώτης ἴλης τέτταρες, ἐπειδὰν διαλάχωσι τὰς φυλακάς, πορεύονται πρὸς τὸν χιλίαρχον καὶ γραφὴν λαμβάνουσι ποίας καὶ πόσας ἐφοδεῦσαι δεῖ φυλακάς. μετὰ δὲ ταῦτα παρακοιτοῦσιν οἱ τέτταρες παρὰ τὴν πρώτην σημαίαν τῶν τριαρίων. ὁ γὰρ ταύτης ταξίαρχος τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖται τοῦ κατὰ φυλακὴν βυκανᾶν. συνάψαντος δὲ τοῦ καιροῦ τὴν πρώτην ἐφοδεύει φυλακὴν ὁ ταύτην λαχών. ἔχων μετ' αὐτοῦ μάρτυρας τῶν φίλων. ἐπιπορεύεται δὲ τοὺς εἰρημένους τόπους, οὐ μόνον τοὺς περὶ τὸν χάρακα καὶ τὰς πύλας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ σημαίαν ἅπαντας καὶ τοὺς κατ' οὐλαμόν. κἂν μὲν εὕρῃ τοὺς φυλάττοντας τὴν πρώτην ἐγρηγορότας, λαμβάνει παρὰ τούτων τὸ ξύλον. ἐὰν δ' εὕρῃ κοιμώμενον ἢ λελοιπότα τινὰ τὸν τόπον, ἐπιμαρτυράμενος τοὺς συνέγγυς ἀπαλλάττεται. τὸ δὲ παραπλήσιον γίνεται καὶ ὑπὸ τῶν τὰς ἑξῆς φυλακὰς ἐφοδευόντων. τὴν δ' ἐπιμέλειαν τοῦ κατὰ φυλακὴν βουκανᾶν, ὡς ἀρτίως εἶπον, ἵνα σύμφωνον ᾖ τοῖς ἐφοδεύουσι πρὸς τοὺς φυλάττοντας, οἱ τῆς πρώτης σημαίας τῶν τριαρίων, ἐξ ἑκατέρου τοῦ στρατοπέδου ταξίαρχοι, καθ' ἡμέραν ποιοῦνται. τῶν δ' ἐφόδων ἕκαστος ἅμα τῷ φωτὶ πρὸς τὸν χιλίαρχον ἀναφέρει τὸ σύνθημα. κἂν μὲν ᾖ πάντα δεδομένα χωρὶς ἐγκλήματος, ἀπαλλάττονται πάλιν. ἂν δέ τις ἔλαττο φέρῃ τοῦ πλήθους τῶν φυλακείων, ζητοῦσιν ἐκ τοῦ χαρακτῆρος ποῖον ἐκ τῶν φυλακείων λείπεται. τούτου δὲ γνωσθέντος καλεῖ τὸν ταξίαρχον. οὗτος δ' ἄγει τοὺς ἀποταχθέντας εἰς τὴν φυλακήν. οὗτοι δὲ συγκρίνονται πρὸς τὸν ἔφοδον. ἐὰν μὲν οὖν ἐν τοῖς φύλαξιν ᾖ τὸ κακόν, εὐθέως δῆλός ἐστιν ὁ τὴν ἐφοδείαν ἔχων ἐπιμαρτυράμενος τοὺς σύνεγγυς. ὀφείλει γὰρ τοῦτο

ποιεῖν. ἐὰν δὲ μὴ δοκῇ ἢ τοιοῦτο γεγονὸς εἰς τὸν ἔφοδον ἀναχωρεῖ τοὔγκλημα. καθίσαντες δὲ παραχρῆμα συνεδρίου τῷ χιλιάρχῳ κρίνεται, κἂν καταδικασθῇ ξυλοκοπεῖται. τὸ δὲ τῆς ξυλοκοπίας ἐστὶ τοιοῦτον. λαβὼν ξύλον ὁ χιλίαρχος, τούτῳ τοῦ κατακριθέντος οἷον ἥψατο μόνον. οὗ γενομένου πάντες οἱ τοῦ στρατοπέδου τύπτοντες τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις, τοὺς μὲν πλείστους ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ καταβάλλουσι. τοῖς δ' ἐκπίπτουσιν, οὐδ' ὡς ὑπάρχει σωτηρία. πῶς γάρ, οἷς οὔτ' εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτῶν ἐπανελθεῖν ἔξεστιν. οὔτε τῶν ἀναγκαίων οὐδεὶς ἂν οἰκίᾳ τολμήσειε δέξασθαι τὸν τοιοῦτον. διὸ τελέως οἱ περιπεσόντες ἅπαξ τοιαύτῃ συμφορᾷ καταφθείρονται. τὸ δ' αὐτὸ πάσχειν ὀφείλει τοῖς προειρημένοις, ὅ τε οὐραγὸς καὶ ὁ τῆς ἴλης ἡγεμών, ἐὰν μὴ παραγγείλωσιν, ὁ μὲν τοῖς ἐφόδοις, ὁ δὲ τῷ τῆς ἑπομένης ἴλης ἡγεμόνι τὸ δέον ἐν τῷ καθήκοντι καιρῷ. διόπερ, οὕτως ἰσχυρᾶς οὔσης καὶ ἀπαραιτήτου τῆς τιμωρίας, ἀδιάπτωτα γίνεται παρ' αὐτοῖς τὰ κατὰ τὰς νυκτερινὰς φυλακάς. δεῖ δὲ προσέχειν τοὺς μὲν στρατιώτας, τοῖς χιλιάρχοις, τούτους δὲ ἐπὶ τοῖς ὑπάτοις. κύριος δ' ἐστὶ καὶ ζημιῶν ὁ χιλίαρχος, καὶ ἐνεχυριάζων καὶ μαστιγῶν. τοὺς δὲ συμμάχους οἱ πραιφέκτοι. ξυλοκοπεῖται δὲ καὶ ὁ κλέψας τι τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. καὶ μὴν ὁ μαρτυρήσας ψευδῆ, παραπλησίως. καὶ ἐάν τις τῶν ἐν ἀκμῇ παραχρησάμενος εὑρεθῇ τῷ σώματι. πρὸς δὲ τούτοις ὁ τρὶς περὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας ζημιωθείς. ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἀδικήματα κολάζουσιν. εἰς δ' ἀνανδρίας τιθέασι καὶ στρατιωτικὴν αἰσχύνην τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκλημάτων, ἐάν τινες ψευδῆ περὶ αὐτῶν ἀνδραγαθίαν ἀπαγγείλωσι τοῖς χιλιάρχοις, οὕνεκεν τοῦ τιμὰς λαβεῖν. ὁμοίως ἄν τινες εἰς ἐφεδρείαν ταχθέντες, φόβου χάριν λίπωσι τὸν δοθέντα τόπον. παραπλησίως ἐάν τις ἀπορρίψῃ τι τῶν ὅπλων κατ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον διὰ φόβον. διὸ καί τινες μὲν ἐν ταῖς ἐφεδρείαις προδήλως ἀπόλλυνται, πολλαπλασίως αὐτοῖς ἐπιγινομένων, οὐ θέλοντες λιπεῖν τὴν τάξιν, δεδιότες τὴν οἰκείαν τιμωρίαν. οἱ δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον,

ἐκβαλόντες θυρεὸν ἢ μάχαιραν ἤ τι τῶν ἄλλων ὅπλων παρὰ λόγον, εἰσπίπτουσιν ἔσω τοὺς εἰς τοὺς πολεμίους, ἢ κυριεύειν ἐλπίζοντες ὧν ἀπέβαλον, ἢ παθόντες τι, τὴν πρόδηλον αἰσχύνην διαφεύξεσθαι καὶ τὴν τῶν οἰκείων ὕβριν. ἐὰν δέ ποτε ταὐτὰ ταῦτα περὶ πλείους συμβῇ γενέσθαι, καὶ σημαίας τινὰς ὁλοσχερῶς πιεσθείσας λιπεῖν τοὺς τόπους, τὸ μὲν ἅπαντας ξυλοκοπεῖν ἢ φονεύειν, ἀποδοκιμάζουσι. λύσιν δὲ τοῦ πράγματος εὑρίσκονται συμφέρουσαν ἅμα καὶ καταπληκτικήν. συναθροίσας γὰρ τὸ στρατόπεδον ὁ χιλίαρχος, καὶ προαγαγὼν τοὺς λελοιπότας, κατηγορεῖ πικρῶς. καὶ τέλος, ποτὲ μὲν πέντε, ποτὲ δὲ ὀκτώ, ποτὲ δ᾽ εἴκοσι, τὸ δ᾽ ὅλον πρὸς τὸ πλῆθος αἰεὶ στοχαζόμενος, ὥστε δέκατον μάλιστα γίνεσθαι τῶν ἡμαρτηκότων, τούτους ἐκ πάντων κληροῦται τῶν ἀποδεδειλιακότων, καὶ τοὺς μὲν λαχόντας ξυλοκοπεῖ κατὰ τὸν ἄρτι ῥηθέντα λόγον ἀπαραιτήτως. τοῖς δὲ λοιποῖς τὸ μέτρημα κριθὰς δοὺς ἀντὶ πυρῶν, ἔξω κελεύει τοῦ χάρακος καὶ τῆς ἀσφαλείας ποιεῖσθαι τὴν παρεμβολήν. λοιπὸν τοῦ μὲν κινδύνου καὶ φόβου τοῦ κατὰ τὸν κλῆρον ἐπ᾽ ἴσον ἐπικρεμαμένου πᾶσιν, ὡς ἂν ἀδήλου τοῦ συμπτώματος ὑπάρχοντος, τοῦ δὲ παραδειγματισμοῦ μετὰ τὴν κριθοφαγίαν ὁμοίως συμβαίνοντος περὶ πάντας, τὸ δυνατὸν ἐκ τῶν ἐθισμῶν εἴληπται, καὶ πρὸς κατάπληξιν καὶ διόρθωσιν τῶν συμπτωμάτων. καλῶς δὲ καὶ τοὺς νέους ἐκκαλοῦνται πρὸς τὸ κινδυνεύειν. ἐπειδὰν γὰρ γένηταί τις χρεία, καί τινες αὐτῶν ἀνδραγαθήσωσιν, συναγαγὼν ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν τοῦ στρατοπέδου, καὶ παραστησάμενος τοὺς δόξαντάς τι πεπραχέναι διαφέρον, πρῶτον μὲν ἐγκώμιον ὑπὲρ ἑκάστου λέγει, περί τε τῆς ἀνδραγαθίας, κἄν τι κατὰ τὸν βίον αὐτοῖς ἄλλο συνυπάρχῃ τῆς ἐπαγαθῷ μνήμης ἄξιον. μετὰ δὲ ταῦτα, τῷ μὲν τρώσαντι πολέμιον γαῖσον δωρεῖται. τῷ δὲ καταβαλόντι καὶ σκυλεύσαντι, τῷ μὲν πεζῷ φιάλην, τῷ δ᾽ ἱππεῖ φάλαρα. ἐξ ἀρχῆς δὲ γαῖσον μόνον. τυγχάνει δὲ τούτων οὐκ ἐὰν ἐν παρατάξει τις ἢ πόλεως καταλήψει τρώσῃ τινὰς, ἢ σκυλεύσῃ τῶν πολεμίων.

ἀλλ' ἐὰν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἤ τισιν ἄλλοις τοιούτοις καιροῖς ἐν οἷς μηδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης κατ' ἄνδρα κινδυνεύειν, αὐτοὶ τινὲς ἑκουσίως καὶ κατὰ προαίρεσιν αὐτοὺς εἰς τοῦτο διδόασιν. τῆς δὲ πόλεως καταλαμβανομένης τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσιν, χρυσοῦν δίδωσι στέφανον. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπερασπίσαντας καὶ σώσαντάς τινας τῶν πολιτῶν ἢ συμμάχων, ὅ τε στρατηγὸς ἐπισημαίνεται δώροις. οἵ τε χιλίαρχοι τοὺς σωθέντας, ἐὰν μὲν ἑκόντες ποιῶσιν, εἰ δὲ μὴ, κρίναντες συναναγκάζουσι τὸν σώσαντα στεφανοῦν. σέβεται δὲ τοῦτον καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον ὁ σωθεὶς ὡς πατέρα. καὶ πάντα δεῖ τούτῳ ποιεῖν αὐτὸν ὡς τῷ γονεῖ. ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης παρορμήσεως, οὐ μόνον τοὺς ἀκούοντας καὶ παρόντας ἐκκαλοῦνται πρὸς τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις ἅμιλλαν καὶ ζῆλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν οἴκῳ μένοντας. οἱ γὰρ τυχόντες τῶν τοιούτων δωρεῶν χωρὶς τοῖς ἐν τοῖς στρατοπέδοις εὐκλείας καὶ τῆς ἐν οἴκῳ παραχρῆμα φήμης, καὶ μετὰ γὰρ ἐπάνοδον τὴν εἰς τὴν πατρίδα, τάς τε πομπὰς ἐπισήμως πομπεύουσι διὰ τὸ μόνοις ἐξεῖναι περιτίθεσθαι κόσμον τοῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ τετιμημένοις. ἔν τε ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ἐπιφανεστάτους τιθέασι τὰ σκῦλα, σημεῖα ποιούμενοι καὶ μαρτύρια τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς. τοιαύτης δ' ἐπιμελείας οὔσης καὶ σπουδῆς περί τε τὰς τιμὰς καὶ τιμωρίας τὰς ἐν τοῖς στρατοπέδοις, εἰκότως καὶ τὰ τέλη τῶν πολεμικῶν πράξεων ἐπιτυχῆ καὶ λαμπρὰ γίνεται δι' αὐτῶν. ὀψώνιον δ' οἱ μὲν πεζοὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέρας δύο ὀβολούς. οἱ δὲ ταξίαρχοι διπλοῦν. οἱ δ' ἱππεῖς δραχμήν. σιτομετροῦνται δ' οἱ μὲν πεζοὶ πυρῶν ἀττικοῦ μεδίμνου δύο μέρη. μάλιστά πως. οἱ δ' ἱππεῖς κριθῶν μὲν ἑπτὰ μεδίμνους εἰς τὸν μῆνα, πυρῶν δὲ δύο. τῶν δὲ συμμάχων, οἱ μὲν πεζοὶ τὸ ἴσον. οἱ δ' ἱππεῖς, πυρῶν μὲν μέδιμνον ἕνα καὶ τρίτον μέρος, κριθῶν δὲ πέντε. δίδοται δὲ τοῖς μὲν συμμάχοις τοῦτ' ἐν δωρεᾷ. τοῖς δὲ ῥωμαίοις τοῦ τε σίτου καὶ τῆς ἐσθῆτος κἄν τινος ὅπλου προσδεηθῶσι, πάντων τούτων ὁ ταμίας τὴν τεταγμένην τιμὴν ἐκ τῶν ὀψωνίων ὑπολογίζεται.

τὰς δ' ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἀναστρατοπεδείας ποιοῦνται τὸν τρόπον τοῦτον, ὅτ' ἂν τὸ πρῶτον σημήνῃ, καταλύουσι τὰς σκηνὰς. καὶ συντιθέασι τὰ φορτία πάντες. οὔτε δὲ καθελεῖν ἔξεστιν, οὔτ' ἀναστῆσαι πρότερον οὐδεμίαν τῆς τῶν χιλιάρχων καὶ τοῦ στρατηγοῦ σκηνῆς. ὅταν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατιθέασι τὰ σκευοφόρα τοῖς ὑποζυγίοις. ἐπὰν δὲ τὸ τρίτον σημήνῃ, προάγειν δεῖ τοὺς πρώτους καὶ κινεῖν τὴν ὅλην παρεμβολήν. εἰς μὲν οὖν τὴν πρωτοπορείαν ὡς ἐπίπαν, τάττουσι τοὺς ἐπιλέκτους. τούτοις δὲ τὸ τῶν συμμάχων δεξιὸν ἐπιβάλλει κέρας. ἑξῆς δὲ τούτοις ἕπεται τὰ τῶν προειρημένων ὑποζύγια. τῇ δὲ τούτων πορείᾳ τὸ πρῶτον τῶν ῥωμαϊκῶν ἀκολουθεῖ στρατόπεδον, ἔχον ὄπισθεν τὴν ἰδίαν ἀποσκευήν. ἔπειτα κατακολουθεῖ τὸ δεύτερον στρατόπεδον, ἑπομένων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὑποζυγίων καὶ τῆς τῶν συμμάχων ἀποσκευῆς, τῶν ἀπὸ τῆς οὐραγίας τεταγμένων. τελευταῖον γὰρ ἐν τῇ πορείᾳ τάττεται τὸ τῶν συμμάχων εὐώνυμον κέρας. οἱ δ' ἱππεῖς ποτὲ μὲν ἀπουραγοῦσι τοῖς αὐτῶν ἕκαστος μέρεσι. ποτὲ δὲ παρὰ τὰ ὑποζύγια πλάγιοι παραπορεύονται, συνέχοντες ταῦτα, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τούτοις παρασκευάζοντες. προσδοκίας δ' οὔσης κατὰ τὴν οὐραγίαν τὰ μὲν ἄλλα, παρ' αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. αὐτοὶ δ' οἱ τῶν συμμάχων ἐπίλεκτοι, τὴν οὐραγίαν ἀντὶ τῆς πρωτοπορείας μεταλαμβάνουσι. παρὰ δὲ μίαν ἡμέραν τὰ μὲν ἡγεῖται τῶν στρατοπέδων καὶ κεράτων, τὰ δ' αὐτὰ πάλιν ἕπεται κατόπιν, ἵνα τῆς περὶ τὰς ὑδρείας καὶ σιτολογίας ἀκεραιότητος πάντες ἐπίσον κοινωνῶσι, μεταλαμβάνοντες ἀεὶ τὴν ἐπὶ τῆς πρωτοπορείας ἐναλλὰξ τάξιν. χρῶνται δὲ καὶ ἑτέρῳ γένει πορείας ἐν τοῖς ἐπισφαλέσι τῶν καιρῶν, ἐὰν ἀναπεπταμένους ἔχωσι τόπους. ἄγουσι γὰρ τριφαλαγγίαν παράλληλον τῶν ἀστάτων καὶ πριγκίπων καὶ τριαρίων, τάττοντες τὰ τῶν ἡγουμένων σημαιῶν ὑποζύγια προπάντων. ἐπὶ δὲ ταῖς πρώταις σημαίαις τὰ τῶν δευτέρων. ἐπὶ δὲ ταῖς δευτέραις τὰ τῶν τρίτων. καὶ κατὰ λόγον οὕτως ἐναλλὰξ ἀεὶ τιθέντες τὰ ὑποζύγια ταῖς σημαίαις. οὕτω δὲ συντάξαντες τὴν πορείαν.

ἐπειδὰν προσπίπτῃ τι τῶν δεινῶν, ποτὲ μὲν παρ' ἀσπίδα κλίναντες, ποτὲ δ' ἐπὶ δόρυ, προσάγουσι τὰς σημαίας ἐκ τῆς ὑποζυγίων πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. λοιπὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ καὶ μιᾷ κινήσει τὸ μὲν τῶν ὁπλιτῶν σύστημα λαμβάνει παρατάξεως διάθεσιν. ἐὰν δέ ποτε προεξελίξαι δέῃ τοὺς ἀστάτους, τό τε τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν παρεπομένων τούτοις πλῆθος ὑπὸ τοὺς παρατεταγμένους ὑπεσταλκὸς ἔχει τὴν καθήκουσαν χώραν πρὸς τὸν κίνδυνον. ὅταν δὲ κατὰ τὰς πορείας ἐγγίζωσι στρατοπεδείαν, προπορεύονται χιλίαρχος καὶ τῶν ταξιάρχων οἱ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἀεὶ προχειριζόμενοι. οἵτινες ἐπειδὰν συνθεάσωνται τὸν ὅλον τόπον οὗ δεῖ στρατοπεδεύειν, ἐν αὐτῷ τούτῳ πρῶτον μὲν διέλαβον τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνήν. οὗ δεήσει θεῖναι κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, καὶ παρὰ ποίαν ἐπιφάνειαν καὶ πλευρὰν τῆς περὶ τὴν σκηνὴν περιστάσεως παρεμβαλεῖν τὰ στρατόπεδα. τούτων δὲ προκριθέντων, διαμετροῦνται τὴν περίστασιν τῆς σκηνῆς, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν εὐθεῖαν, ἀφ' ἧς αἱ σκηναὶ τίθενται τῶν χιλιάρχων. ἑξῆς δὲ τὴν ταύτης παράλληλον ἀφ' ἧς ἄρχεται τὰ στρατόπεδα παρεμβάλλειν· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς σκηνῆς καταμετρήσαντο γραμμαῖς, περὶ ὧν ὑπεδείξαμεν ἄρτι διὰ πλειόνων κατὰ μέρος. γινομένων δὲ τούτων ἐν βραχεῖ χρόνῳ διὰ τὸ ῥᾳδίαν εἶναι τὴν καταμέτρησιν, ὡς ἁπάντων ὡρισμένων καὶ συνήθων ὄντων διαστημάτων. μετὰ δὲ ταῦτα σημαίαν ἔπηξαν μίαν μὲν καὶ πρώτην, ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ τίθεσθαι τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνήν, δευτέραν δὲ τὴν ἐπὶ τῆς προκριθείσης πλευρᾶς, τρίτην ἐπὶ μέσης τῆς γραμμῆς, ἐφ' ἧς οἱ χιλίαρχοι σκηνοῦσιν, τετάρτην παρ' ἣν τίθενται τὰ στρατόπεδα. καὶ ταύτας μὲν ποιοῦσι φοινικέας, τὴν δὲ τοῦ στρατηγοῦ λευκήν. τὰς δ' ἐπὶ θάτερα ποτὲ μὲν ψιλὰ δόρατα συμπηγνύουσι, ποτὲ δὲ σημαίας ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων. γινομένου δὲ τούτου, ἐξ ἧς τὰς ῥύμας διεμέτρησαν, καὶ δόρατα κατέπηξαν ἐφ' ἑκάστης ῥύμης, ἐξ ὧν δῆλον οὕτως ὅταν ἐγγίσῃ τὰ στρατόπεδα κατὰ τὰς πορείας καὶ γίνεται εὐσύνοπτος ὁ τόπος τῆς

παρεμβολῆς, εὐθέως ἅπαντα γίνεται πᾶσι γνώριμα, τεκμαιρομένοις καὶ συλλογιζομένοις ἀπὸ τῆς τοῦ στρατηγοῦ σημαίας. λοιπὸν ἑκάστου σαφῶς γινώσκοντος ἐν ποίᾳ ῥύμῃ, καὶ ποίῳ τόπῳ τῆς ῥύμης σκηνοῖ, διὰ τὸ πάντας ἀεὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἐπέχειν τῆς στρατοπεδείας, γίνεταί τι παραπλήσιον, οἷον ὅταν εἰς πόλιν εἰσίῃ στρατόπεδον ἐγχώριον, καὶ γὰρ ἐκεῖ διακλίναντες ἀπὸ τῶν πυλῶν εὐθέως ἕκαστοι προάγουσι καὶ παραγίνονται πρὸς τὰς ἰδίας οἰκήσεις ἀδιαπτώτως, διὰ τὸ καθόλου καὶ κατὰ μέρος γινώσκειν, ποῦ τῆς πόλεως ἐστὶν αὐτοῖς ἡ κατάλυσις. τὸ δὲ παραπλήσιον τούτοις καὶ περὶ τὰς ῥωμαϊκὰς συμβαίνει στρατοπεδείας. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι ῥωμαῖοι κατὰ διώκοντες τὴν ἐν τούτοις εὐχέρειαν, τὴν ἐναντίαν ὁδὸν πορεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ἐν τῷ στρατοπεδεύειν ἡγοῦνται κυριώτατον τὸ κατακολουθεῖν ταῖς ἐξ αὐτῶν τῶν τόπων ὀχυρότησιν. ἅμα μὲν ἐκκλίνοντες τὴν περὶ τὰς τάφρους ταλαιπωρίαν. ἅμα δὲ νομίζοντες οὐχ ὁμοίας εἶναι τὰς χειροποιήτους ἀσφαλείας ταῖς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν τόπων ὑπαρχούσαις ὀχυρότησιν. διὸ καὶ κατά τε τὴν τῆς ὅλης παρεμβολῆς θέσιν πᾶν ἀναγκάζονται σχῆμα μεταλαμβάνειν ἑπόμενοι τοῖς τόποις, τά τε μέρη μεταλλάττειν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλους καὶ κατ᾽ ἄλλους τόπους, ἐξ ὧν ἀνάστατον ὑπάρχειν συμβαίνει καὶ τὸν κατ᾽ ἰδίαν καὶ τὸν κατὰ μέρος ἑκάστῳ τόπον τῆς στρατοπεδείας. ῥωμαῖοι δὲ τὴν περὶ τὰς τάφρους ταλαιπωρίαν, καὶ τἄλλα τὰ παρεπόμενα τούτοις ὑπομένειν αἱροῦνται χάριν τῆς εὐχρηστίας, καὶ τοῦ γνώριμον καὶ μίαν ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ παρεμβολήν. τὰ μὲν οὖν ὁλοσχερέστερα μέρη τῆς περὶ τὰ στρατόπεδα θεωρίας καὶ μάλιστα περὶ τὰς παρεμβολὰς ταῦτ᾽ ἐστίν.

ΤΕΛΟΣ.

Ioannes Antonius de Sabio excudebat. Venetiis
M D X X V I I I I. KAlendis Martiis.

822.595